

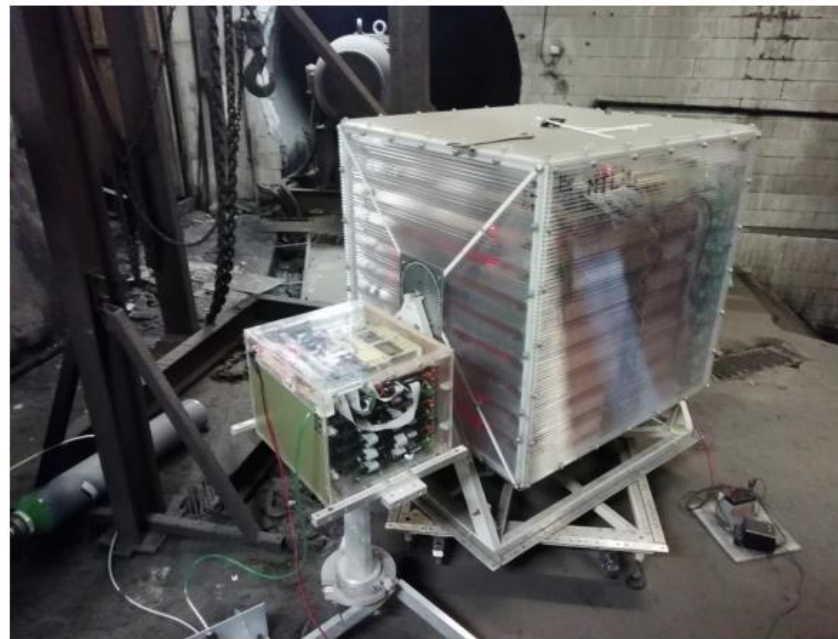
Kozmikus müonok a földtudományokban

Balázs László
Surányi Gergely
Hamar Gergő
Varga Dezső
Oláh László

Wigner FK
RMI NFO

Simonyi-nap

2025.10.16

HIGH-ENERGY GEOPHYSICS RESEARCH GROUP

<https://wigner.hu/s/high-energy-geophysics/>

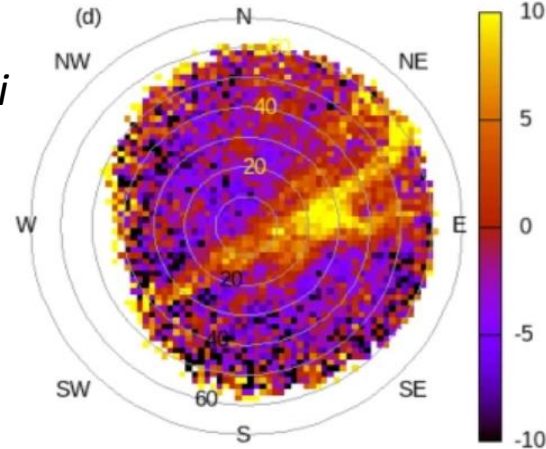
INNOVATIVE GASEOUS DETECTOR DEVELOPMENT GROUP

Müonsugárzás gyengülésén alapuló képalkotó módszer:

„Nagyskálájú” 2D és 3D szerkezeti rekonstrukció

Képpalkotó geofizikai módszer.

Geológiai, vulkanológiai, bányászati, barlangászati, geotechnikai, régészeti stb. alkalmazásokkal

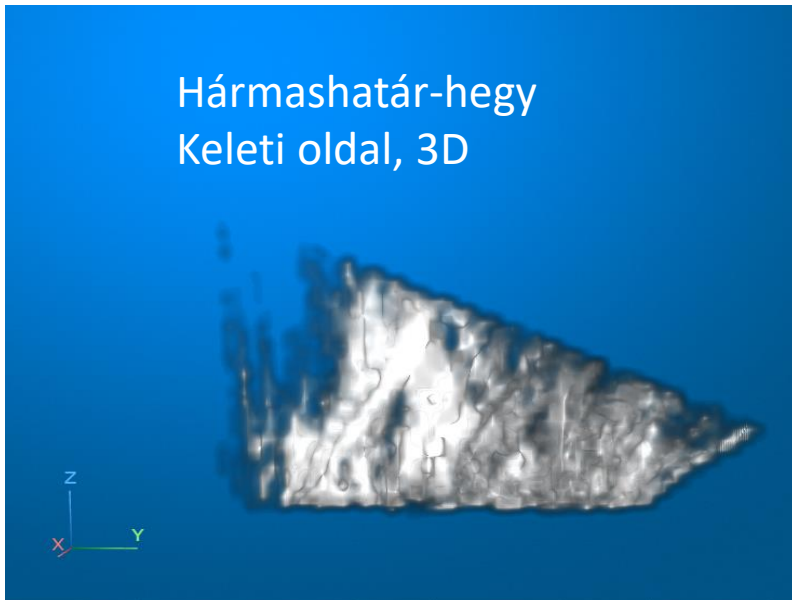

Abszorpció

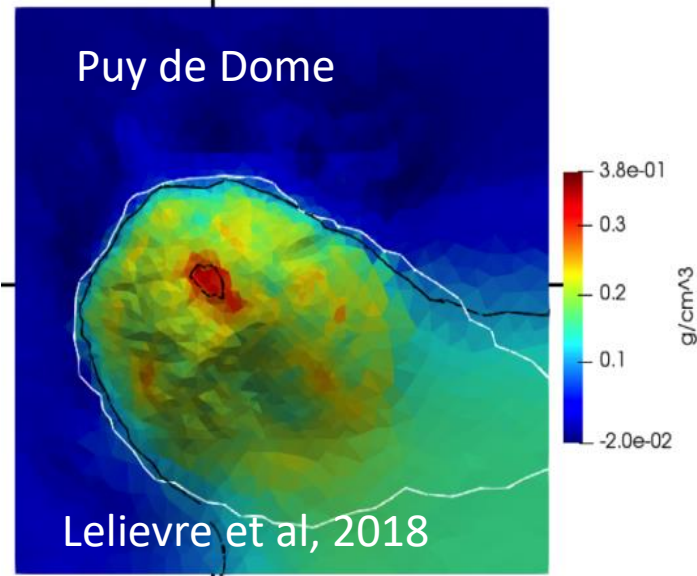
Müográfia

Müontomográfia

(Több müográfiai mérés felhasználásával)

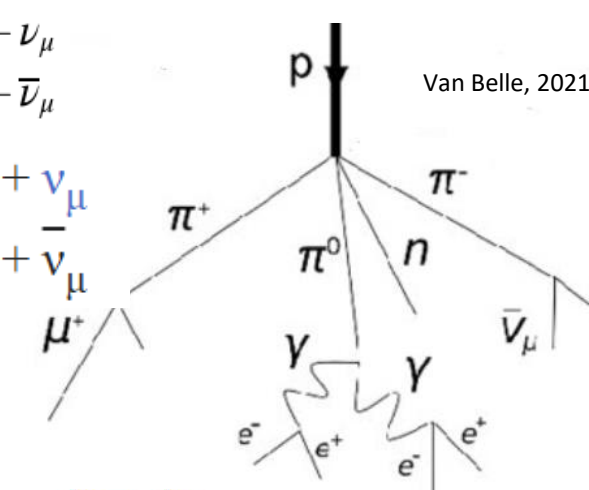
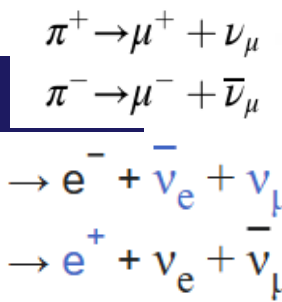
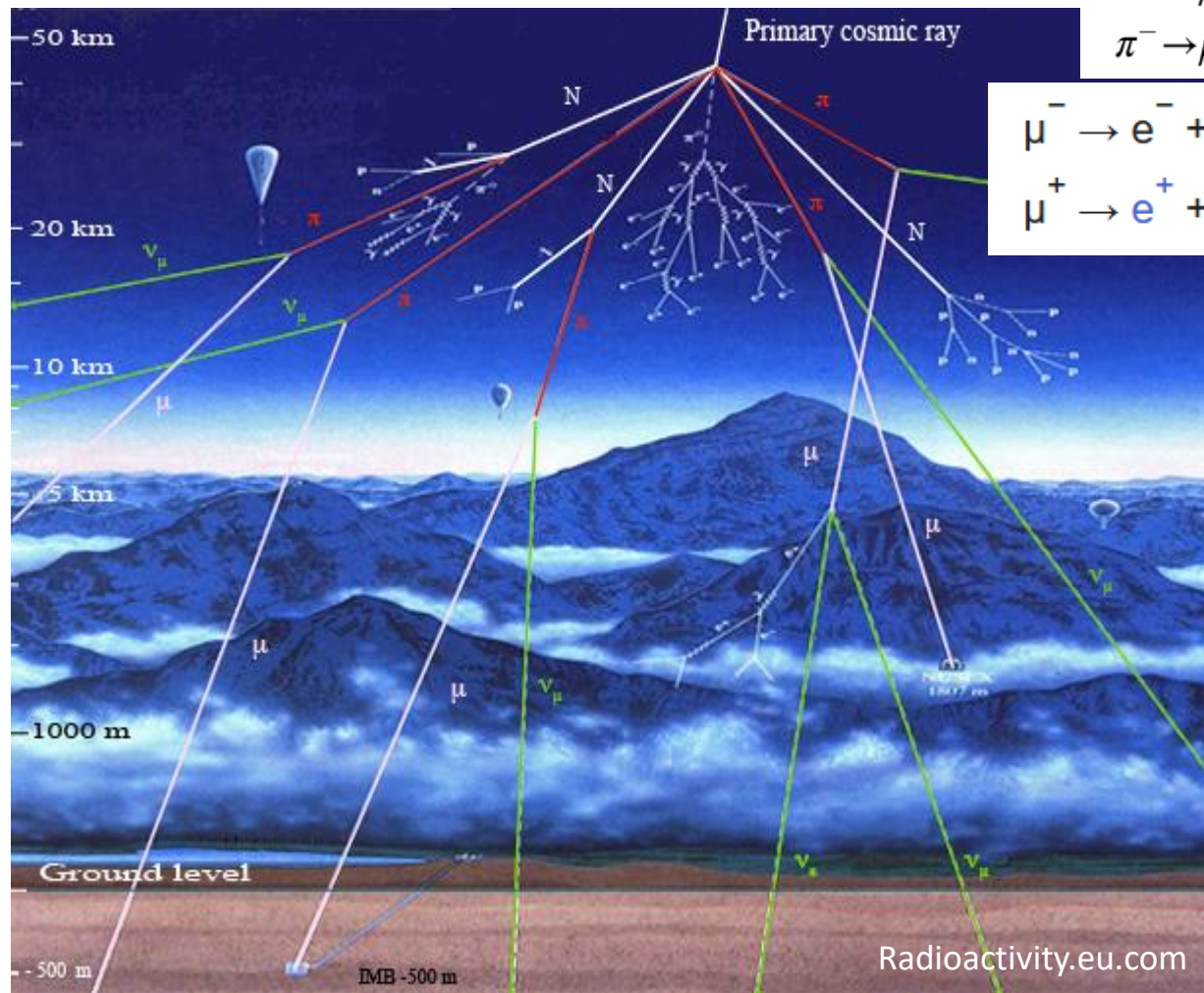
Hármashegy
Keleti oldal, 3D

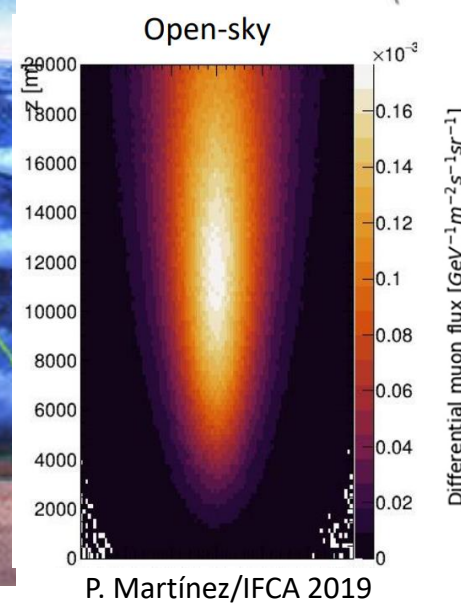
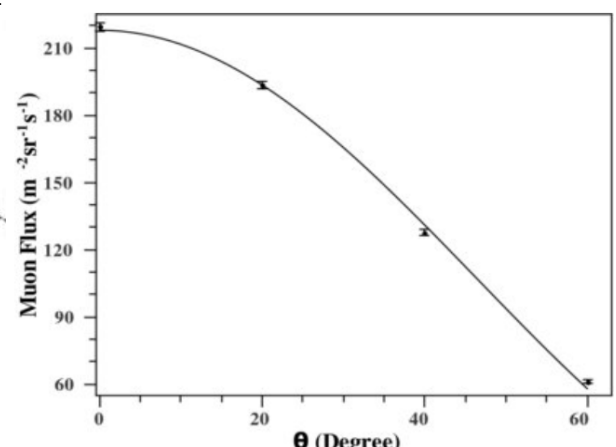
Puy de Dome

Lelievre et al, 2018

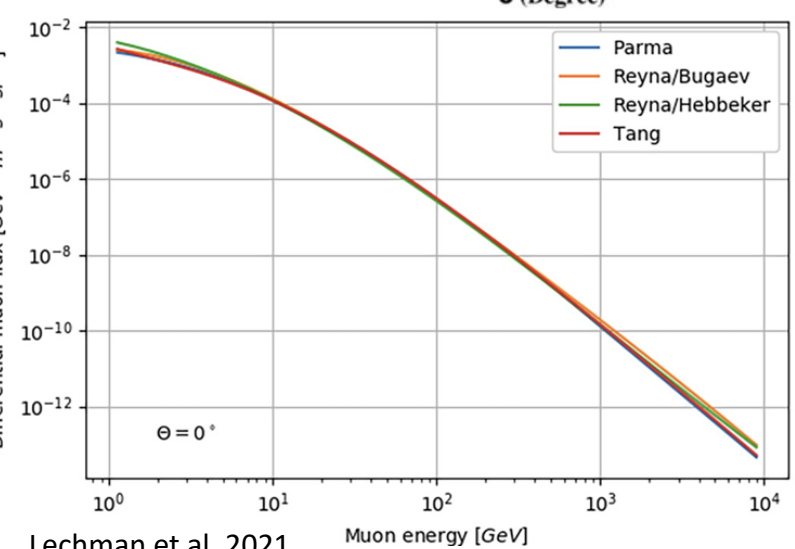
Kozmikus müonok a földtudományokban: A müöntér forrása

Van Belle, 2021

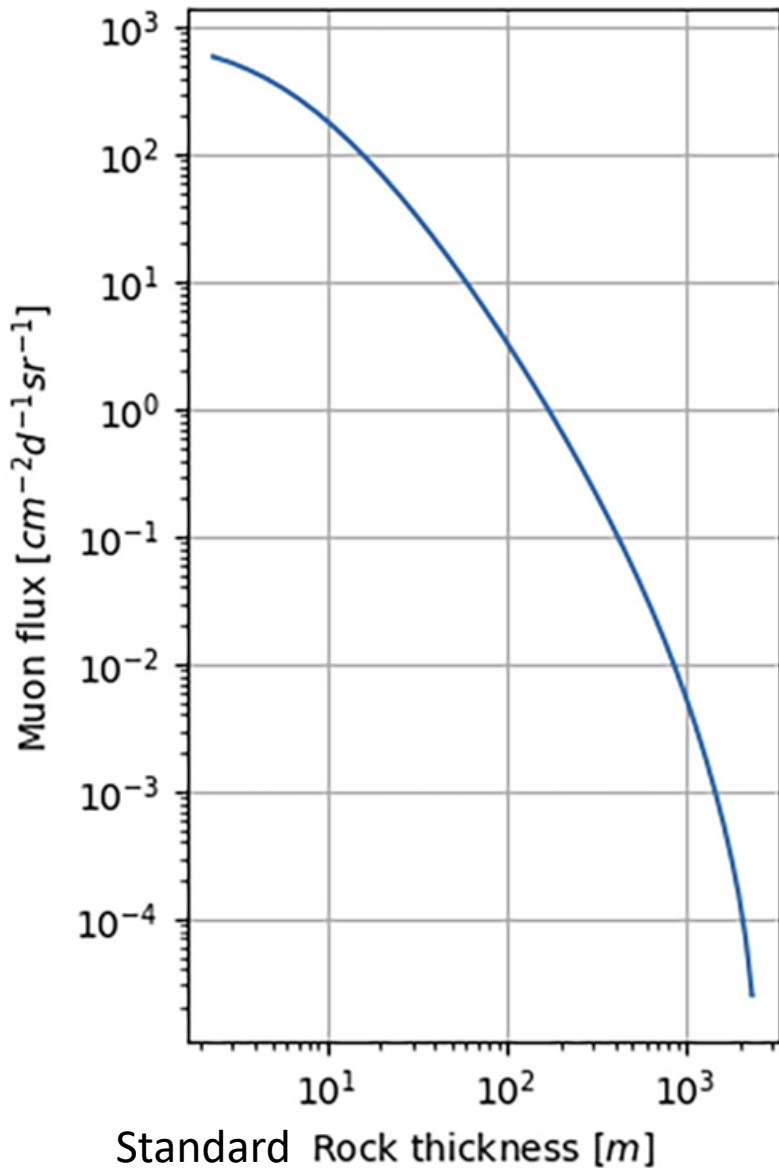
P. Martínez/IFCA 2019

Lechman et al, 2021

Forrás: Időben kevésbé fluktuáló müöntér, ismert szögeloszlással és energia spektrummal

Nagy áthatolóképesség – Egyenes trajektória !!
Sűrűségtől függő fluxus gyengülés

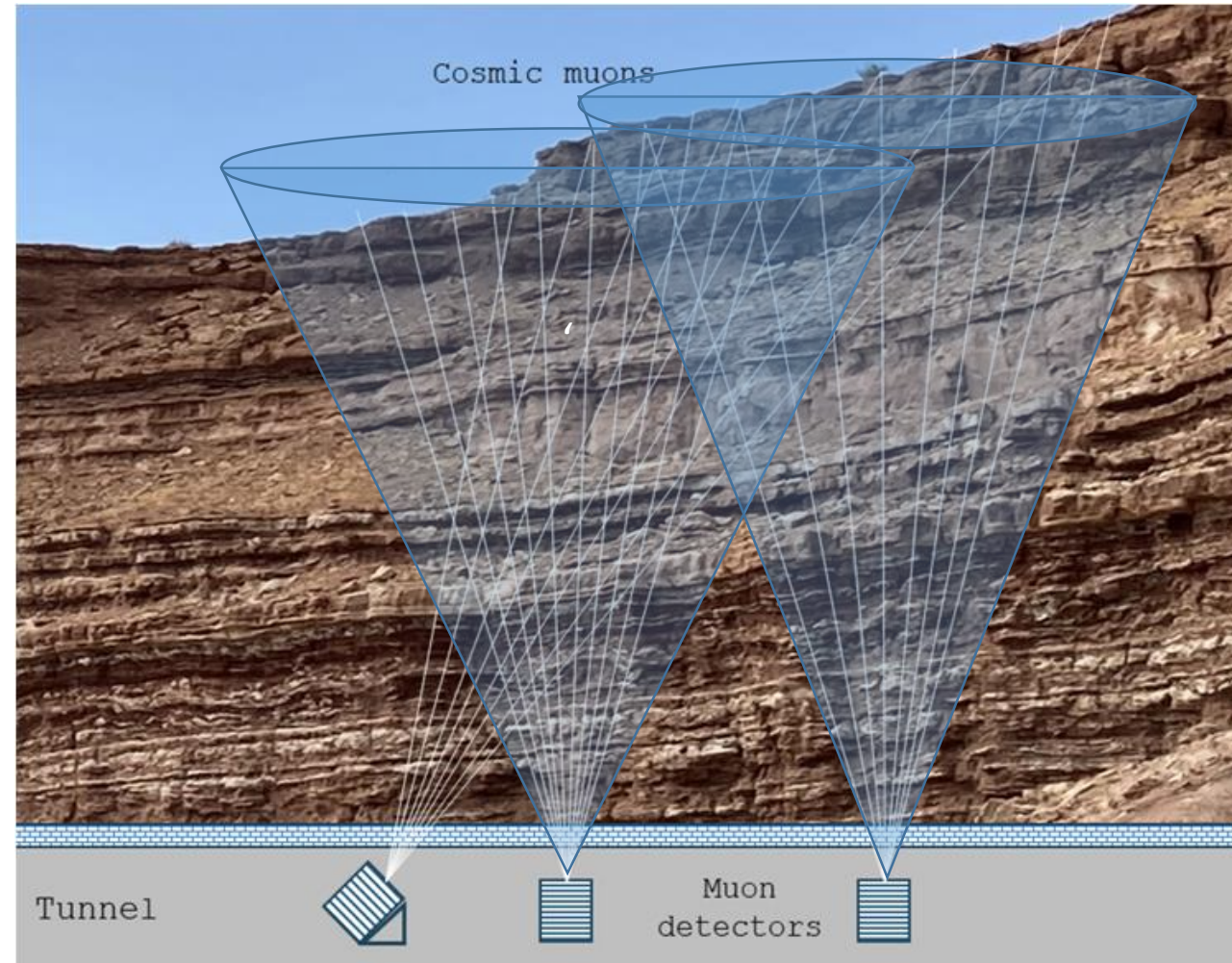
Energia veszteség

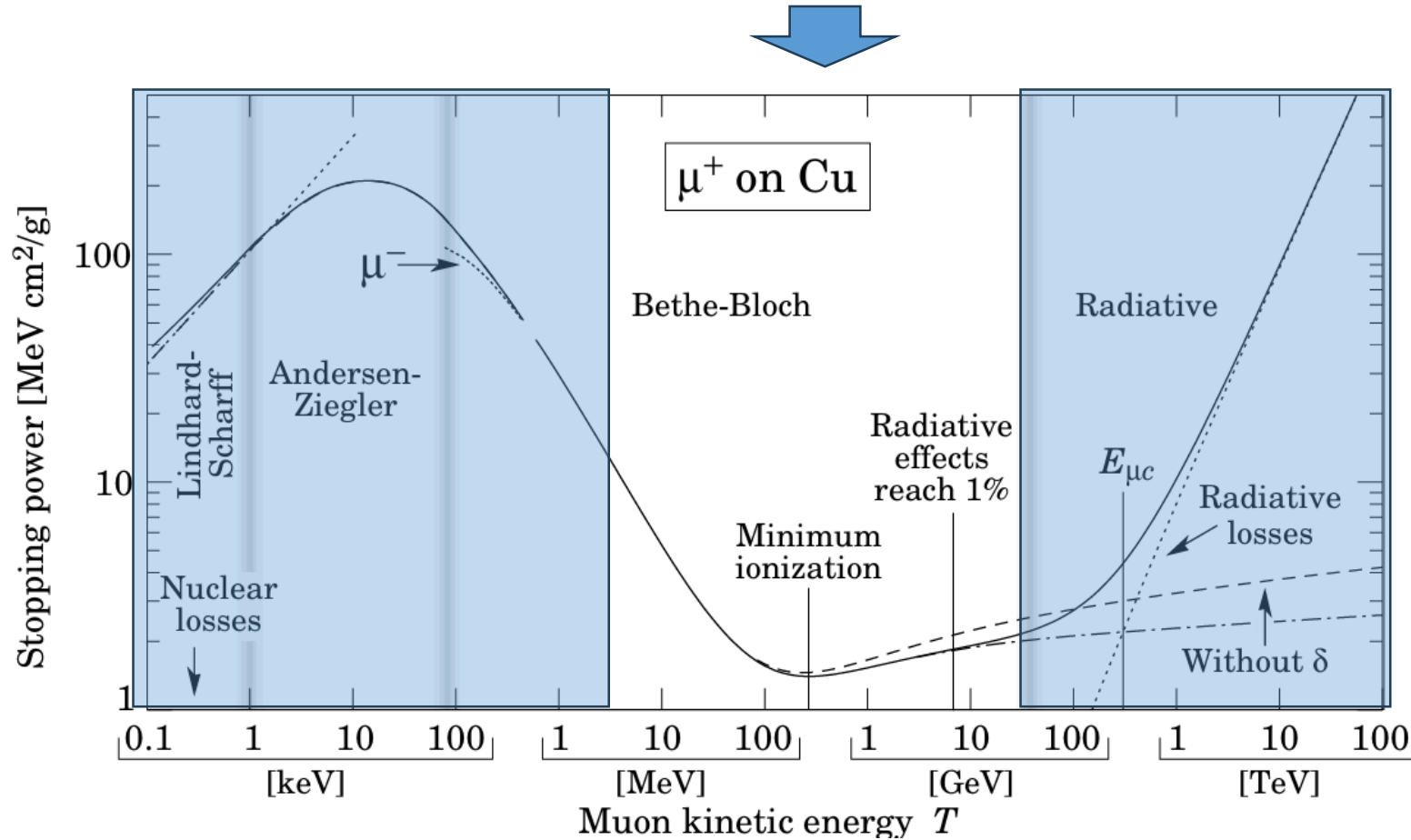
Fluxus csökkenés

A sűrűség pályamenti integrálja

Nagy áthatolóképesség (több száz méter) – Egyenes trajektória !!
Kőzet sűrűségétől függő fluxus gyengülés

Ionizációs energia veszteség dominál

Elektron sűrűségtől és így **közetsűrűségtől** függő differenciális energiaveszteség

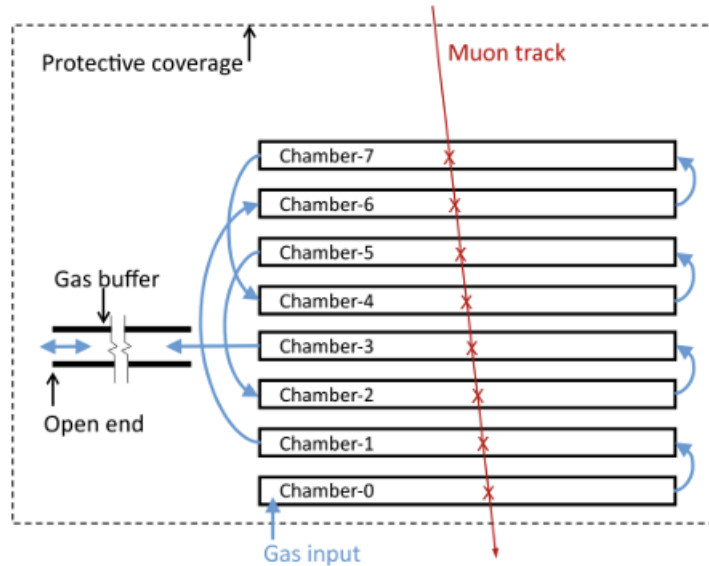
Közetsűrűség pályaintegrálja (vetülete) fluxusgyengülésből megkapható. (Irányok szerint)

Cheymol, 2011

Detektálható müonok energiatartománya

ABSZORPCIÓS MÜOGRÁFIA

Cél: Finom irány szerinti felbontásban kell mérni a müonfluxust (nehéz körülmények között 😊)

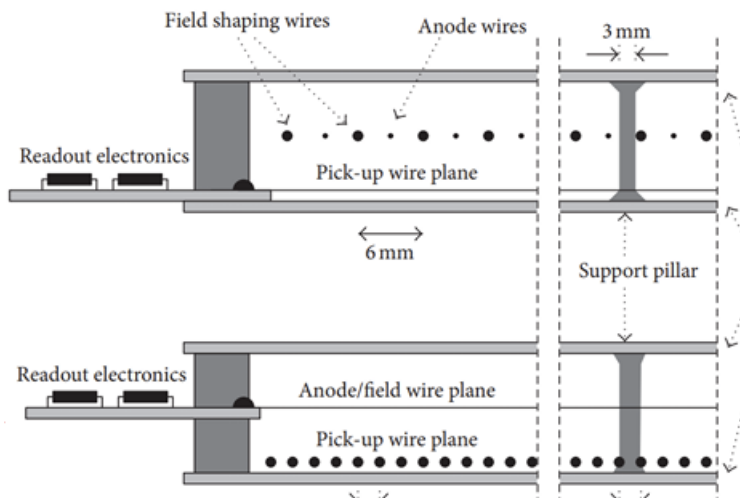
Lokalizált, kiolvasható ionizációs nyom („tracking”)

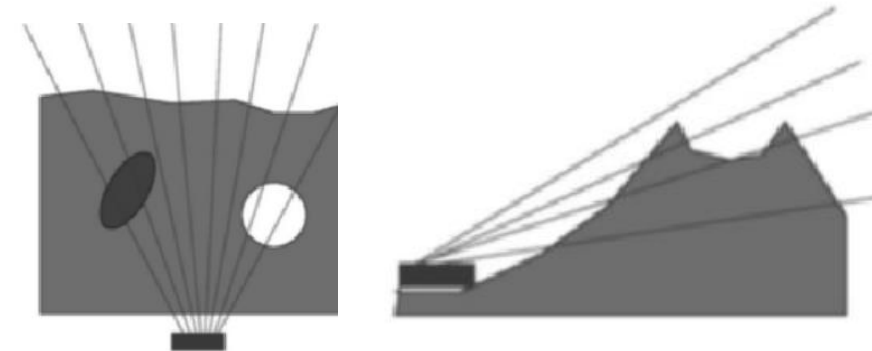
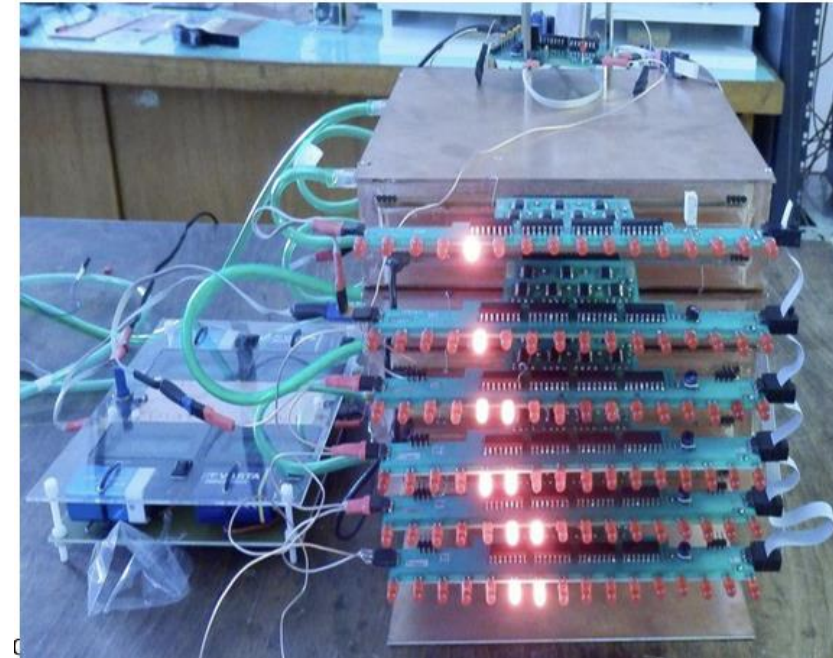
Trajektóriaszögek pontos meghatározása
(Nem informatív események kiszűrése)

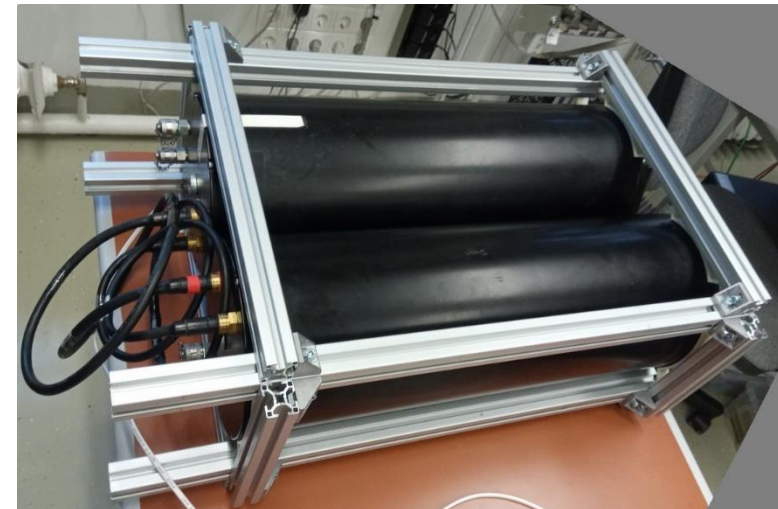
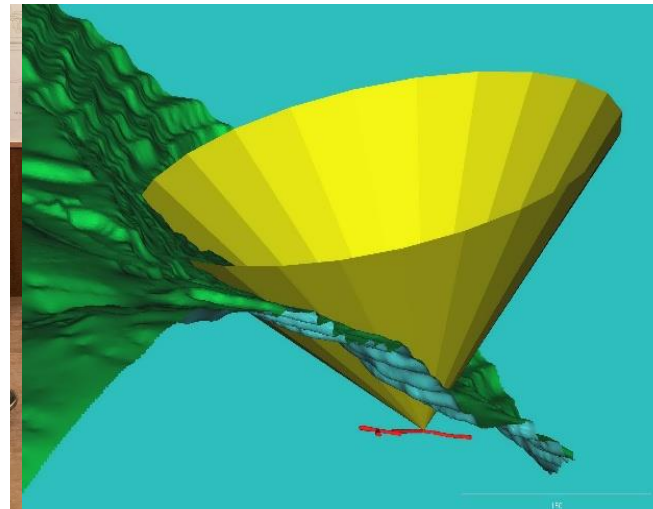
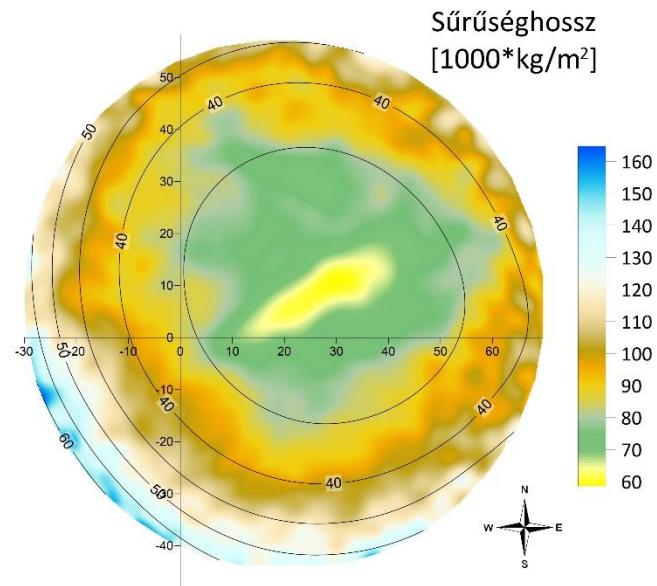
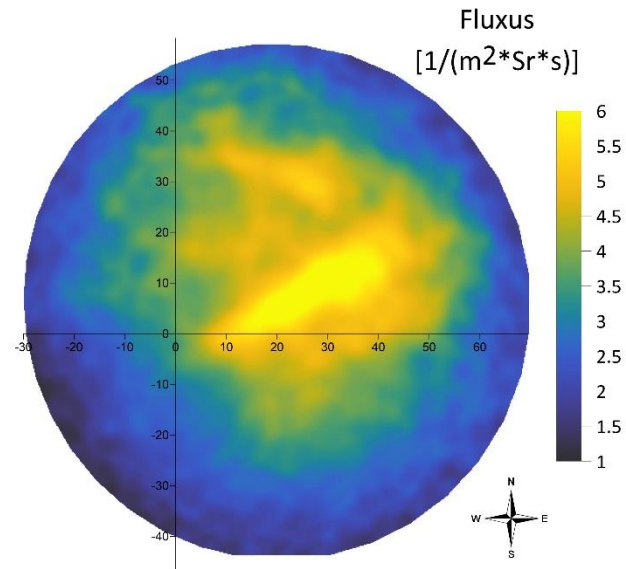

Írányzög szerinti (diszkrétizált) Fluxuseloszlás meghatározása

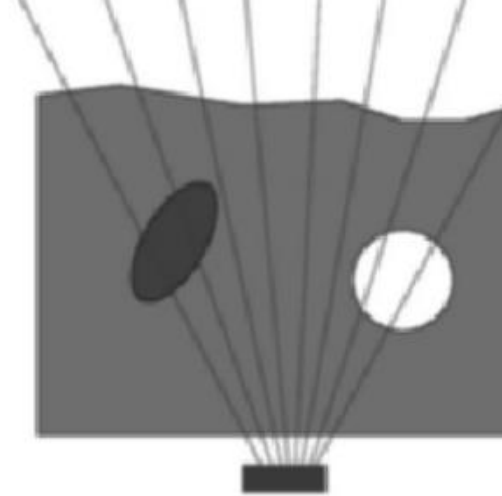
Hordozható, nagy hatásfokú, szelektív
1-2 fok szögfelbontás

Müográfia: Müöntér mintavételezése finom szögfelbontásban a vizsgált objektum „mögött”

Felszín alatti müográfia

Zenitszög:
0-45

Felszíni müográfia

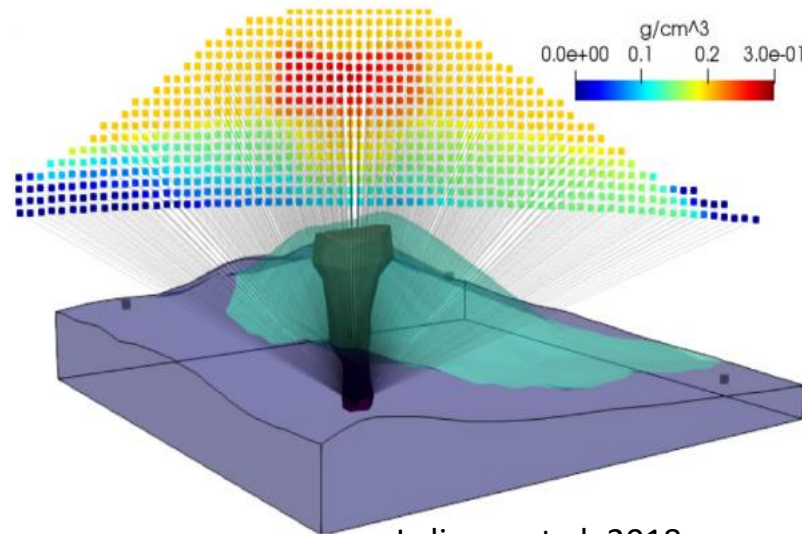
Nagy
zenitszögek

Detektor módosítása is szükséges

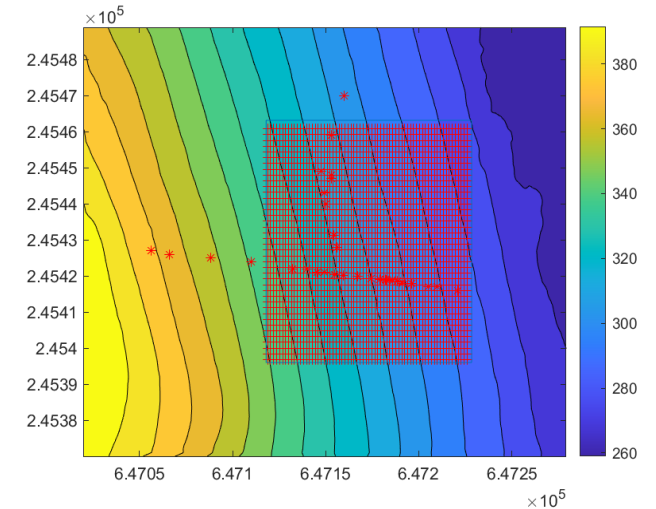
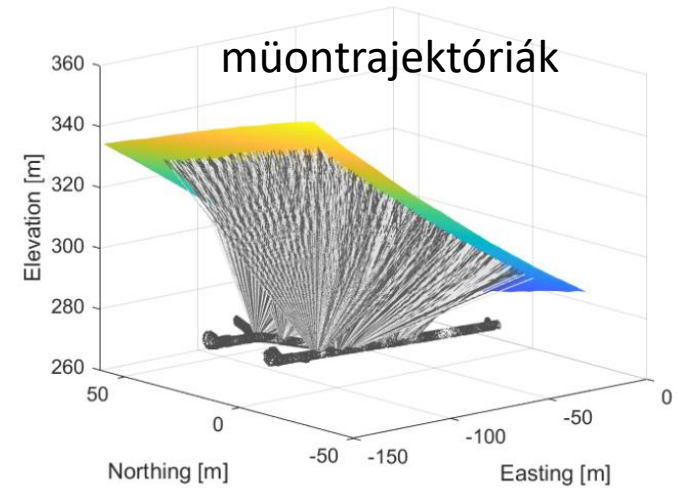
Müontomográfia

Mérési pontok hálózatában végzett mérések
Sűrűségeloszlás rekonstrukció (2D, 3D)
A nagy szögfelbontás – konvertálódik jó térbeli felbontássá

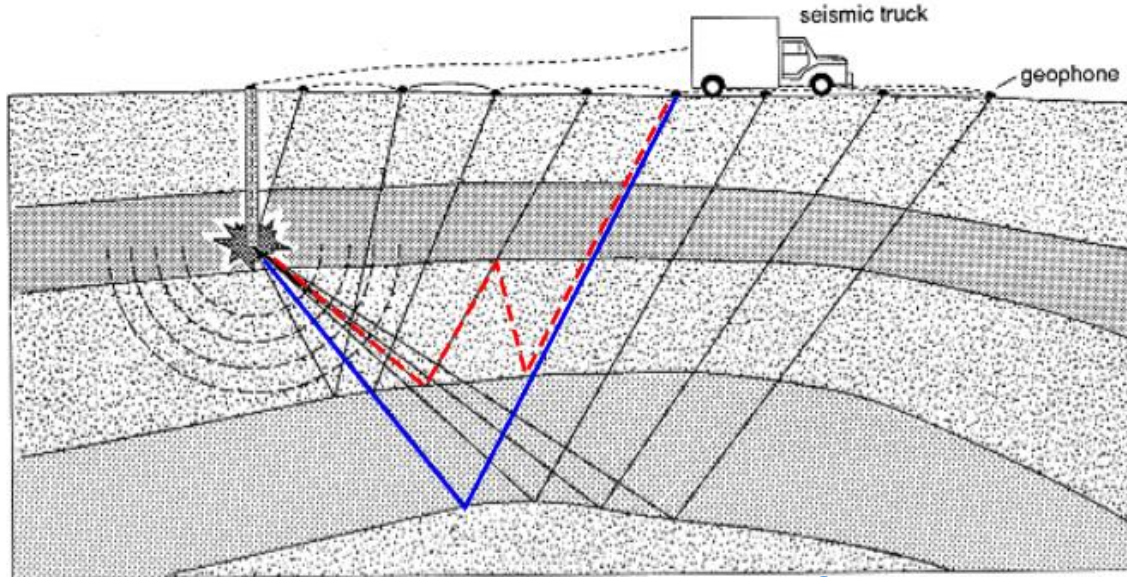

Lelievre et al, 2018

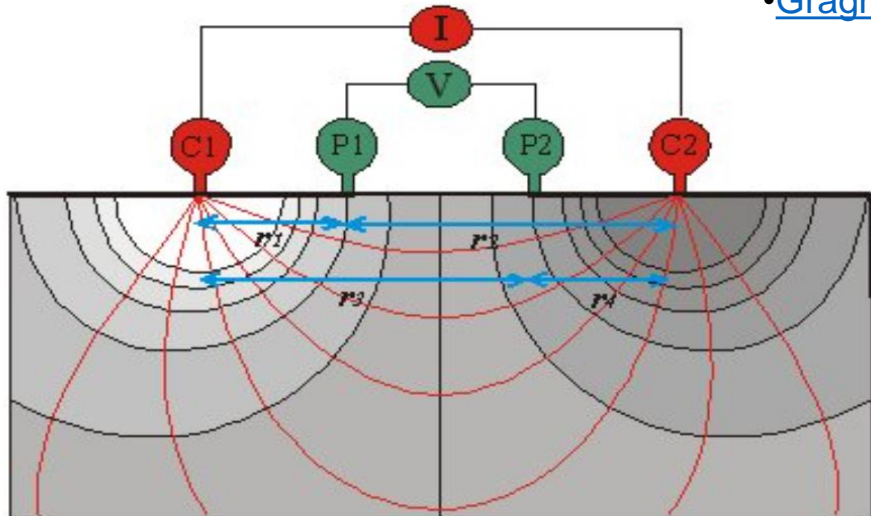
Sűrűségeloszlás - voxelhálózaton

Hagyományos felszíni geofizikai módszerek

•[Gragnaniello](#) 2012

Prasetia, 2020

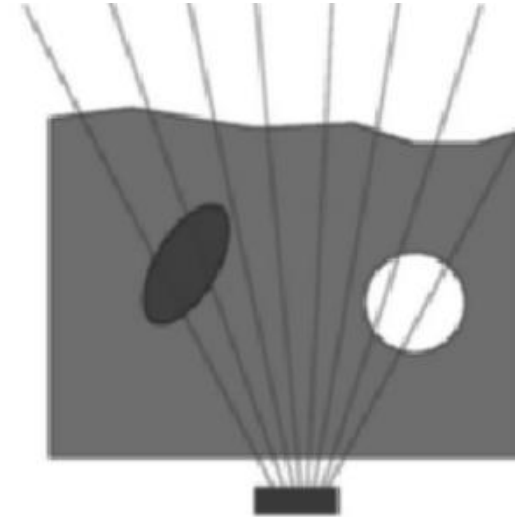
Előnyök:

A leképezés egyenes (kúpok) mentén történik, a közeg tulajdonságaitól függetlenül.
Élesebb kontúrok

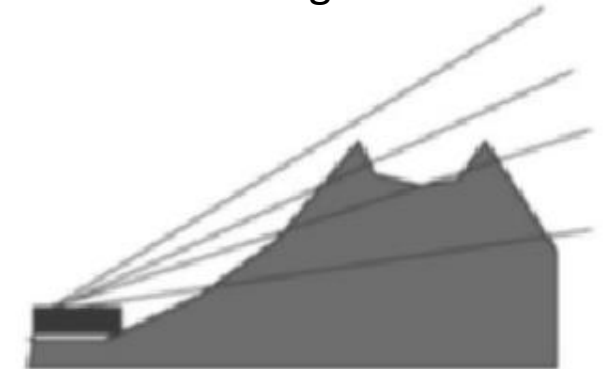
Megközelíthetetlen vagy más mérésre kevésbé alkalmas terepviszonyoknál alkalmazható. (pl. Vulkanológiai alkalmazások)

A mérési módszerek információ tartalma egyesíthető:
„Joint Inversion”

Felszín alatti müográfia

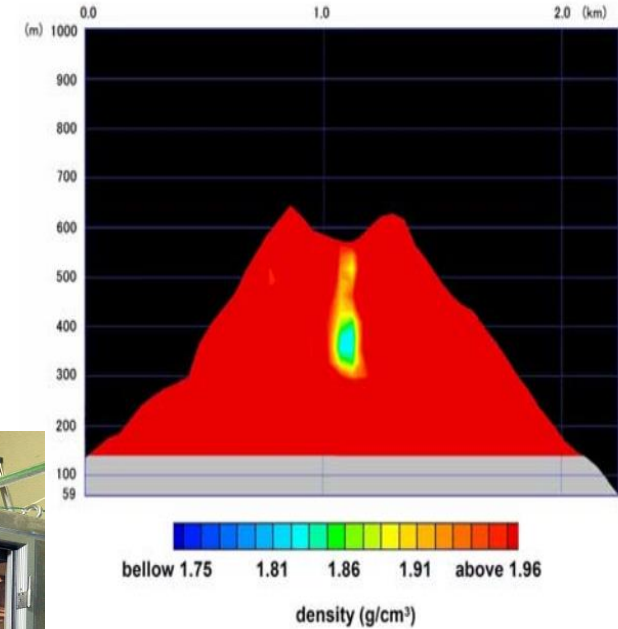
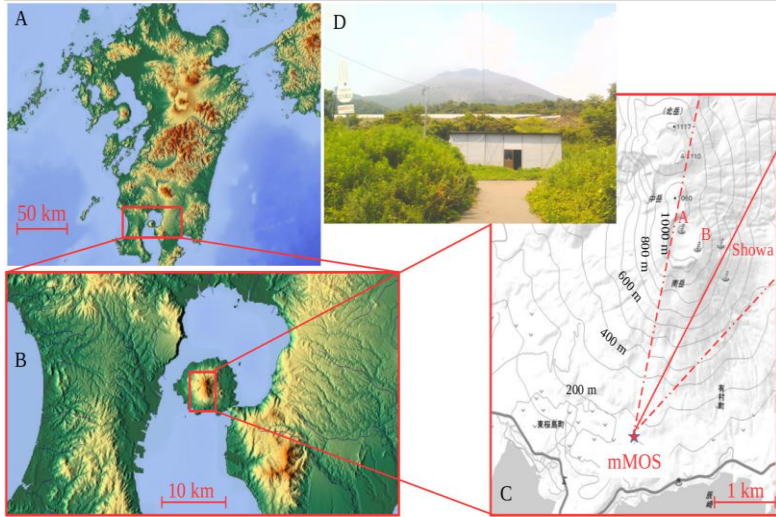

Felszíni müográfia

Vulkanológiai alkalmazások:

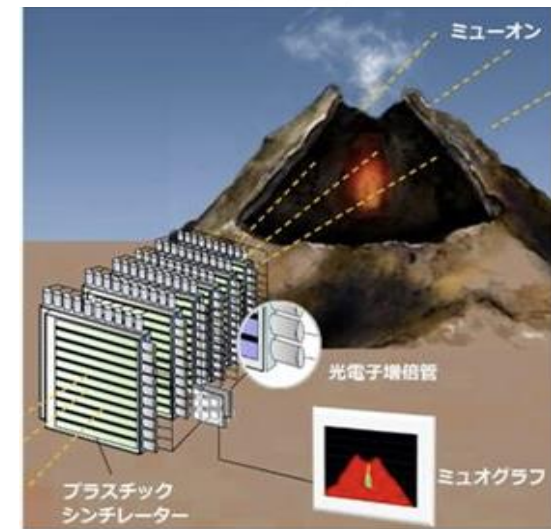
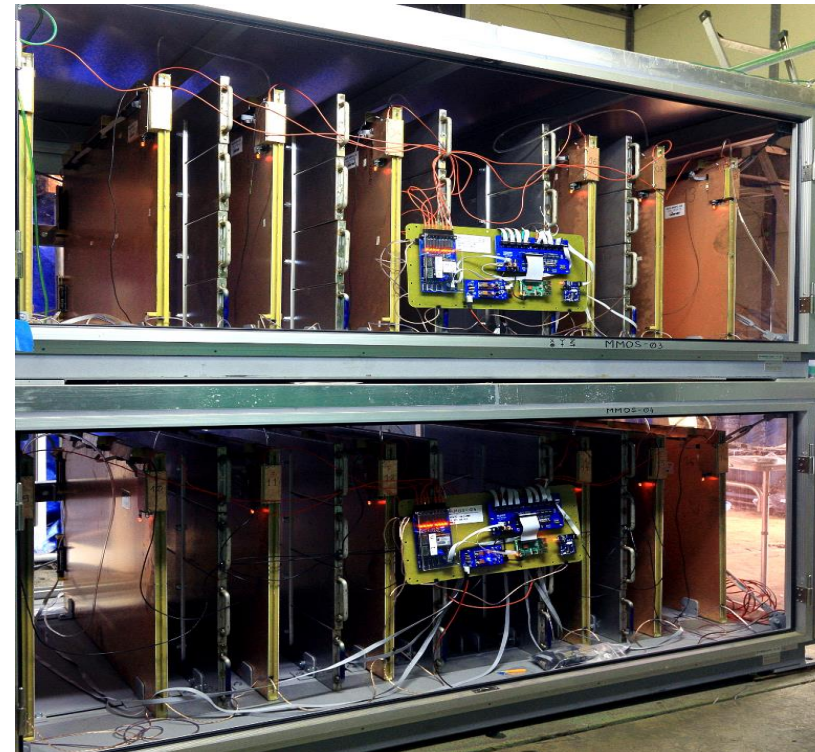
Működő vulkán monitorozása

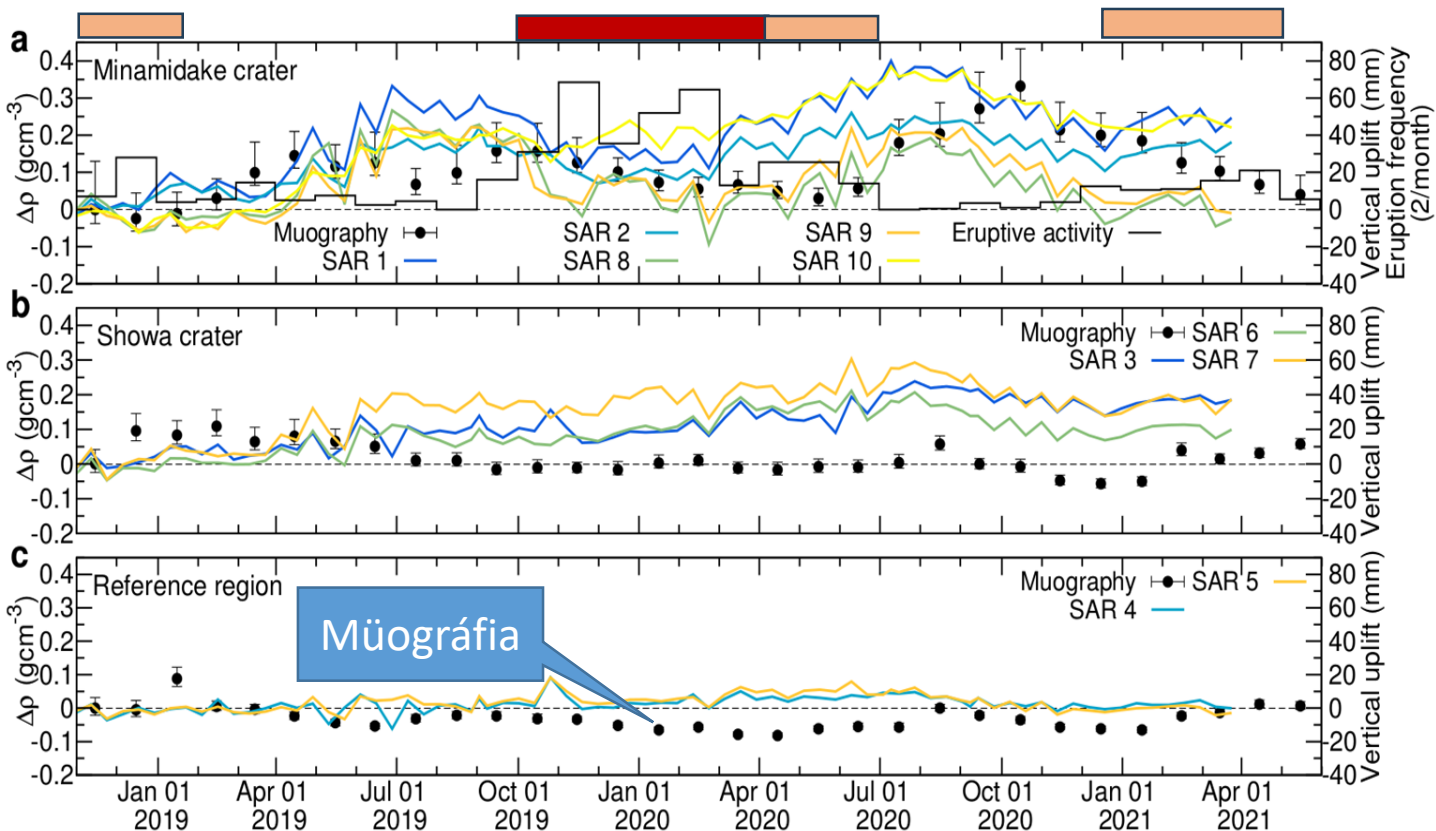
Szakuradzima-vulkán egy aktív vulkán az Aira kalderában, a Kagoshima-öbölben, Kjusú-szigeten, Japánban.

Folyamatos veszélyt jelent a környező területekre (Kagoshima város kb. 10 km-re van)

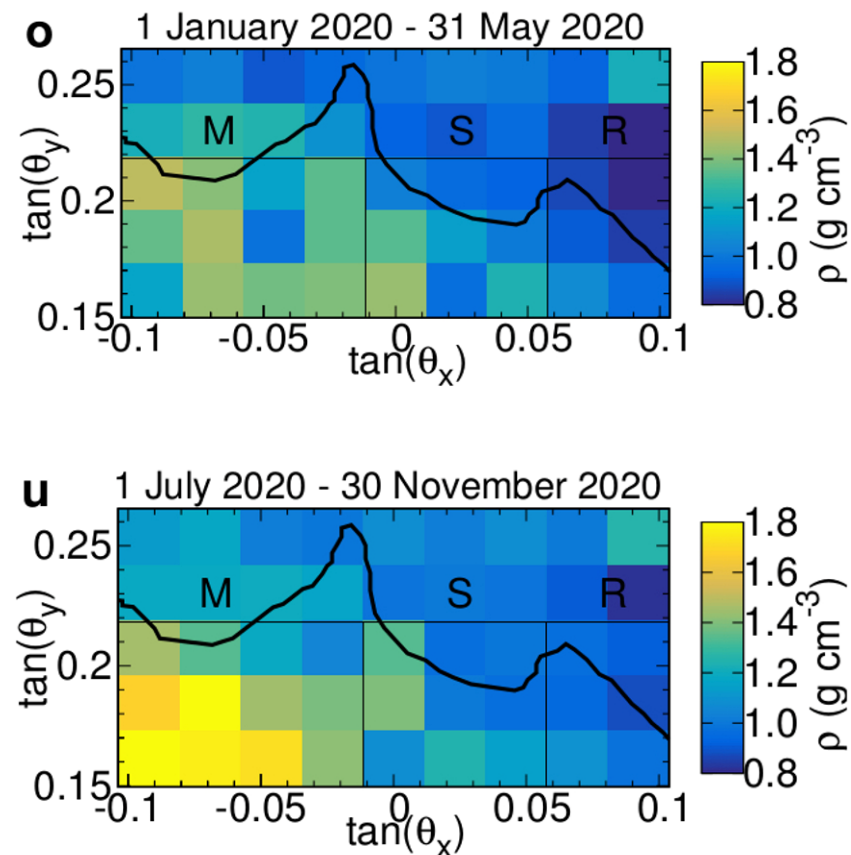
Tokiói Egyetem és Wigner FK 2017. januárja óta végez müográfias megfigyeléseket
<https://kazan-pj.bosai.go.jp/next-generation-volcano-pj-2019-jun>

Monitor rendszer idősorai a 3 kráterre

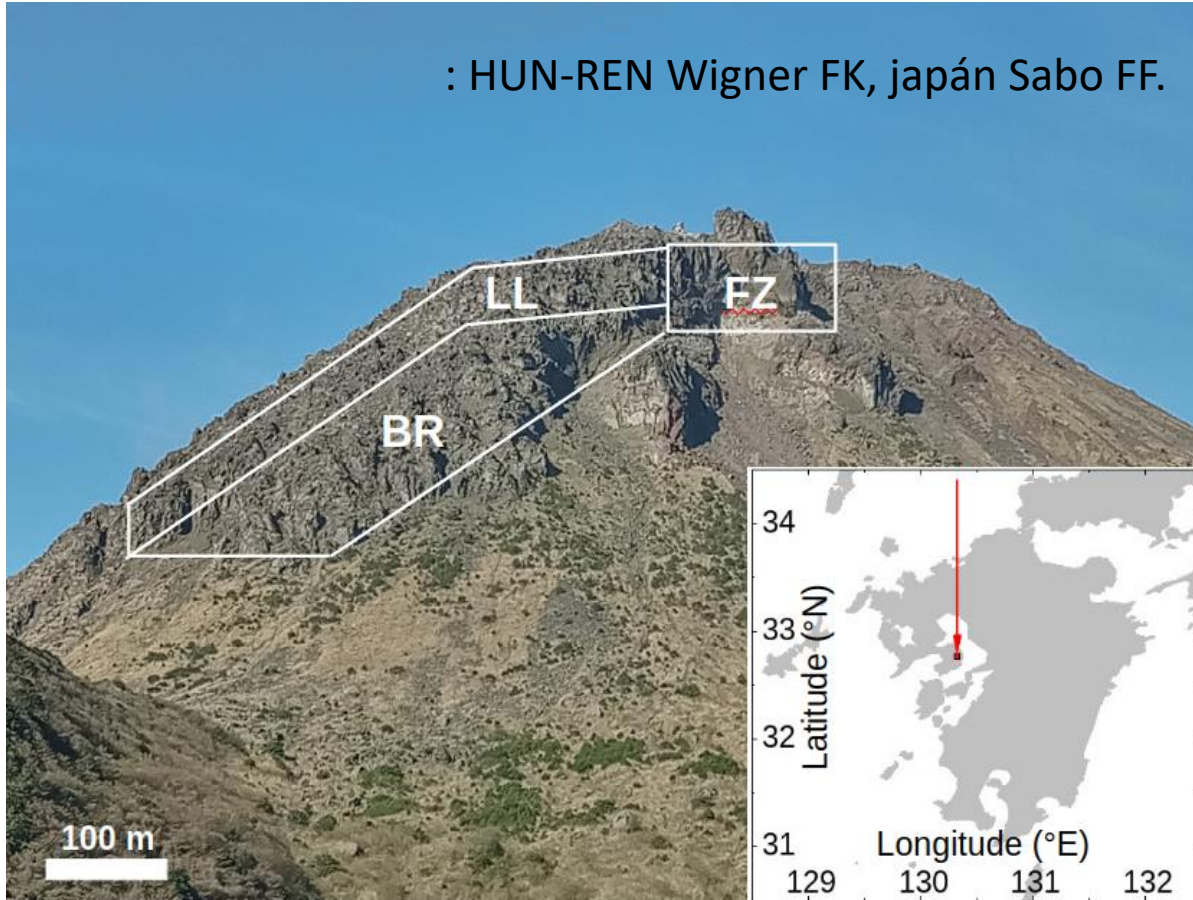
Müográfiai felvételek

Sűrűségváltozások
Minamidake-kráter alatt

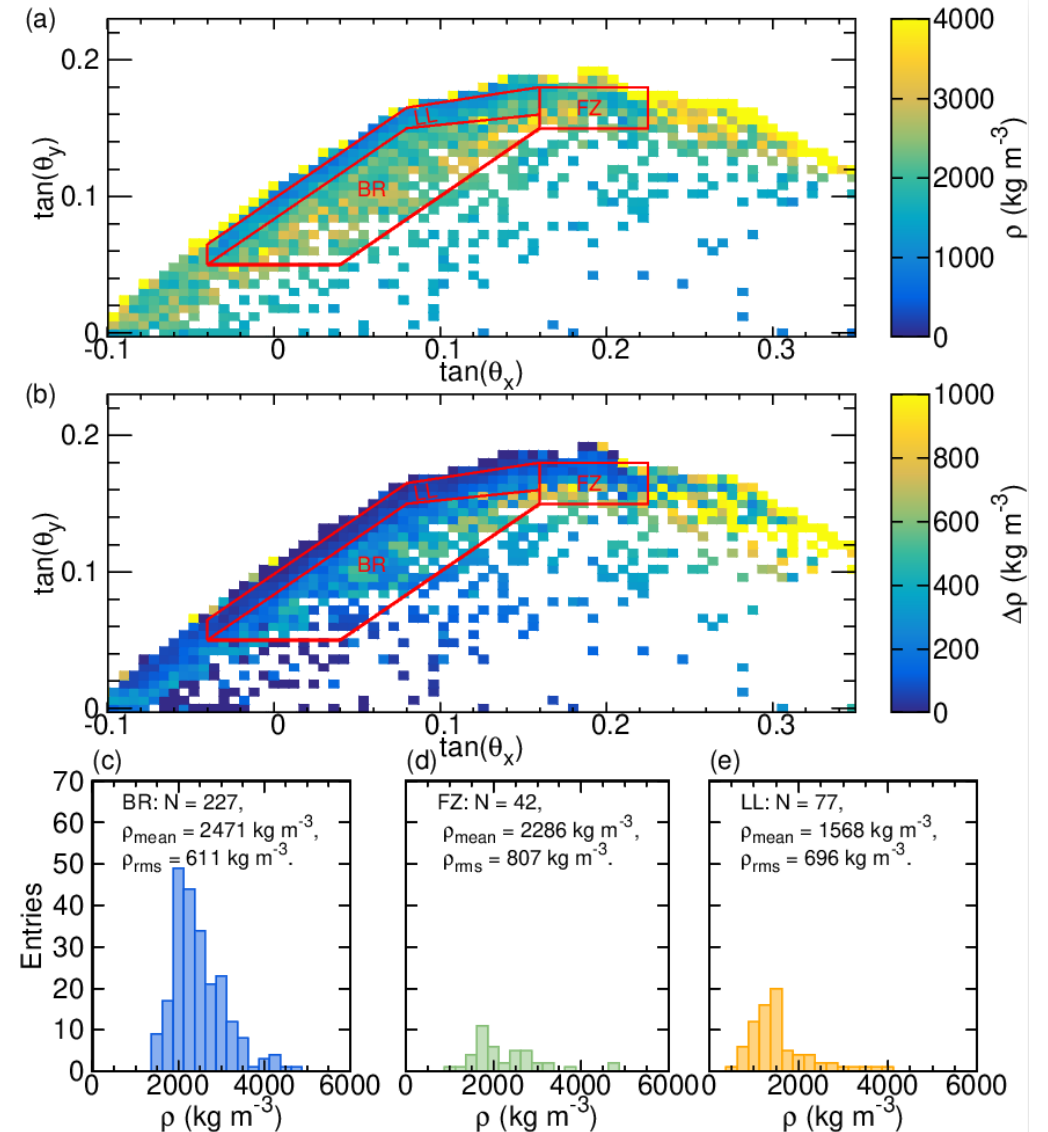
Müográfia fontos eleme a monitorrendszernek
Kráterek aktivitása közötti kapcsolat is vizsgálható

: HUN-REN Wigner FK, japán Sabo FF.

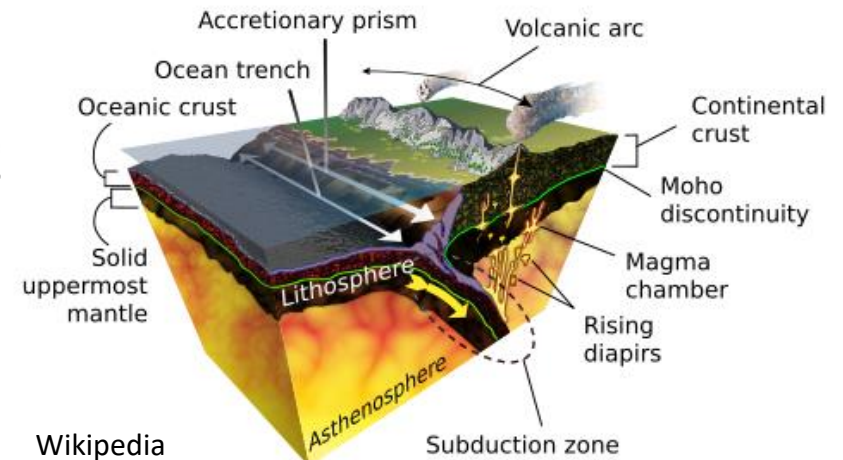
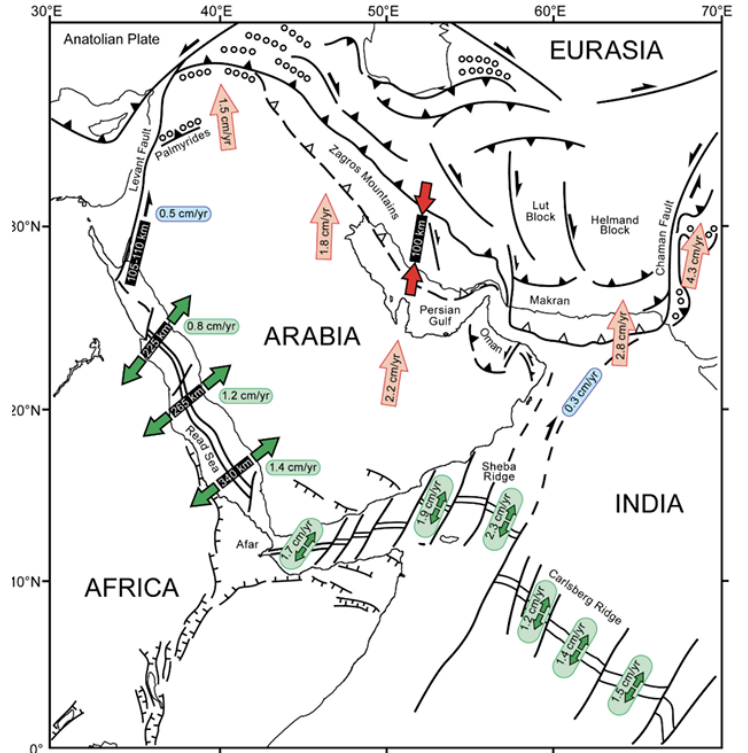
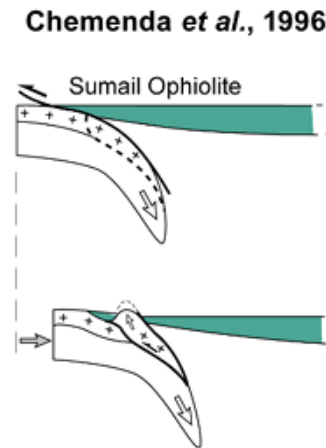
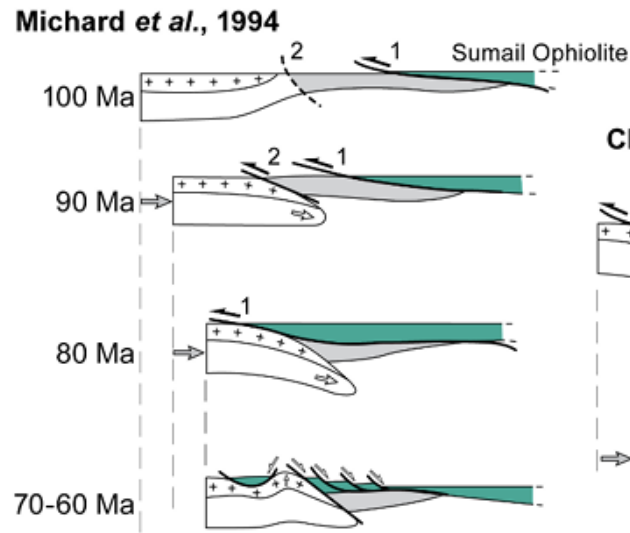
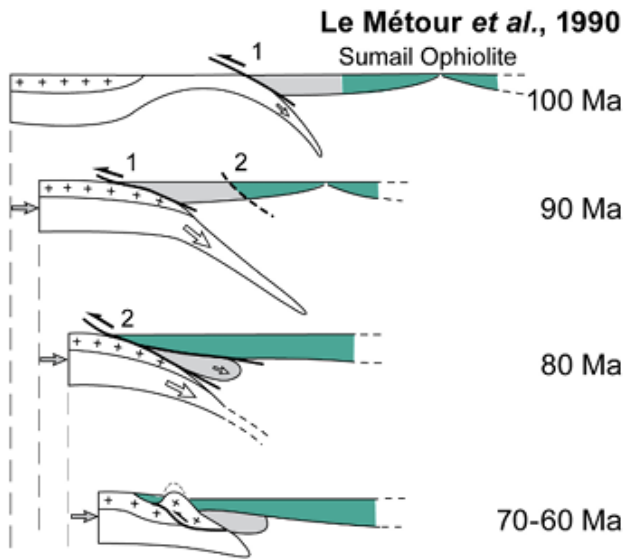
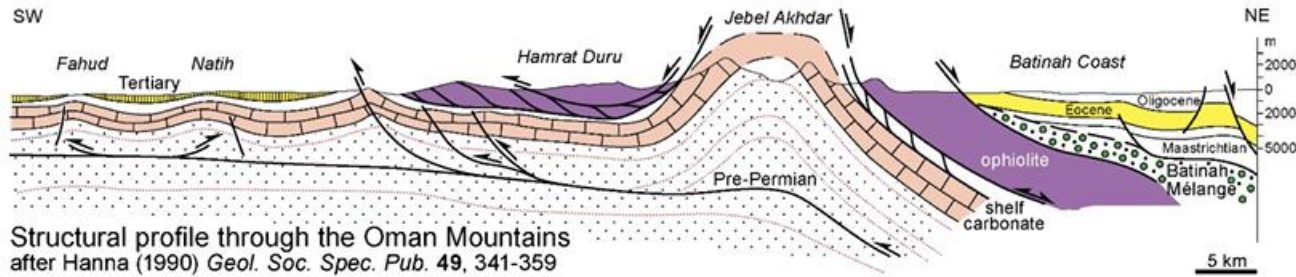

Unzen-vulkán

Geotechnikai mérések: stabilitás vizsgálatok

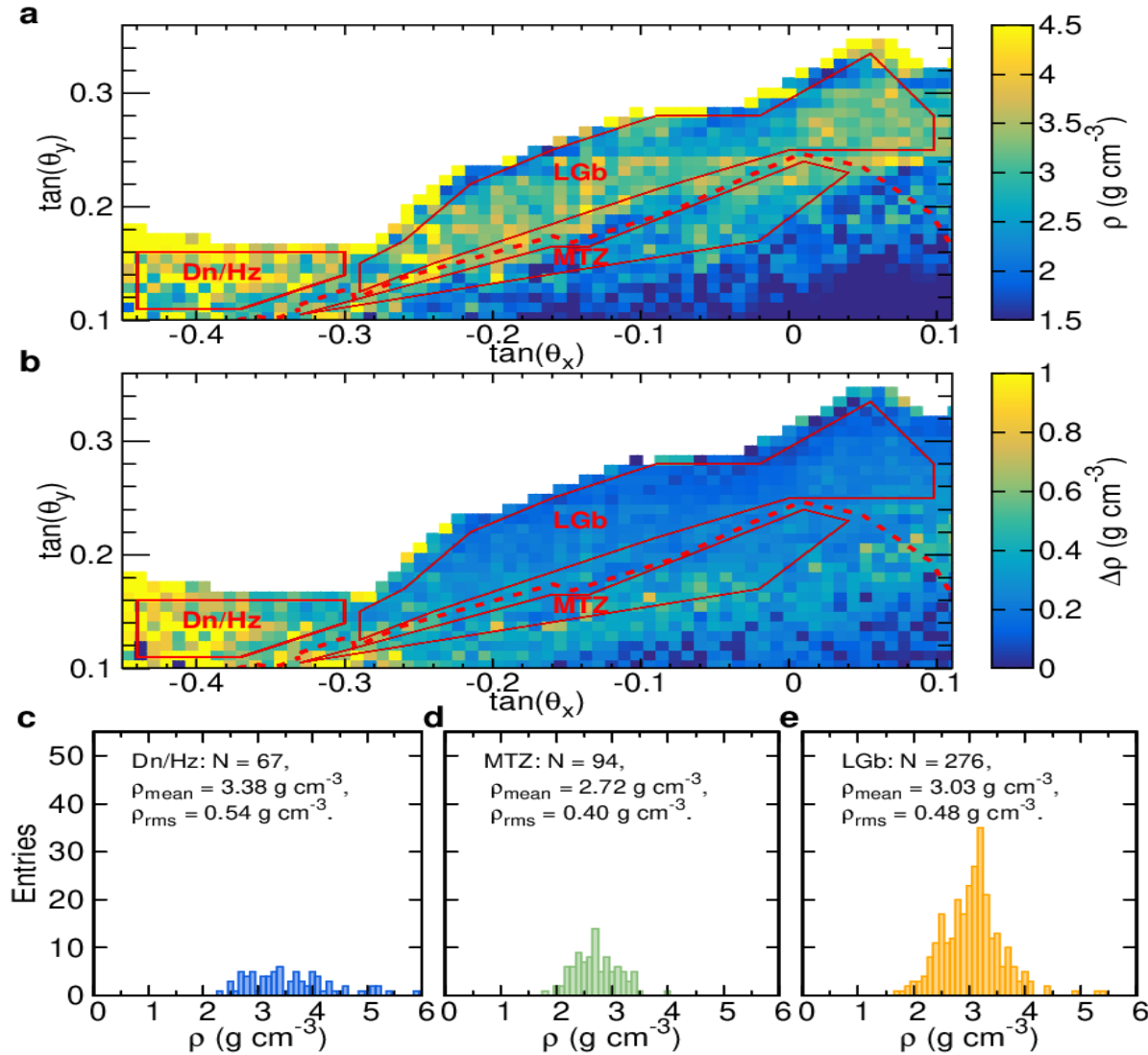
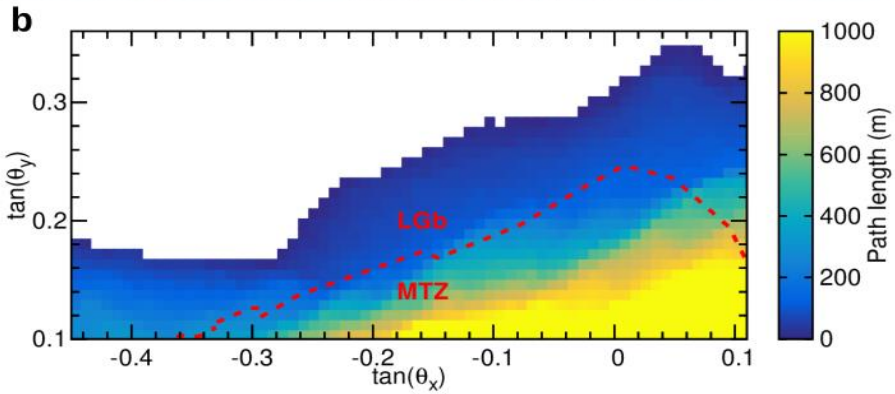
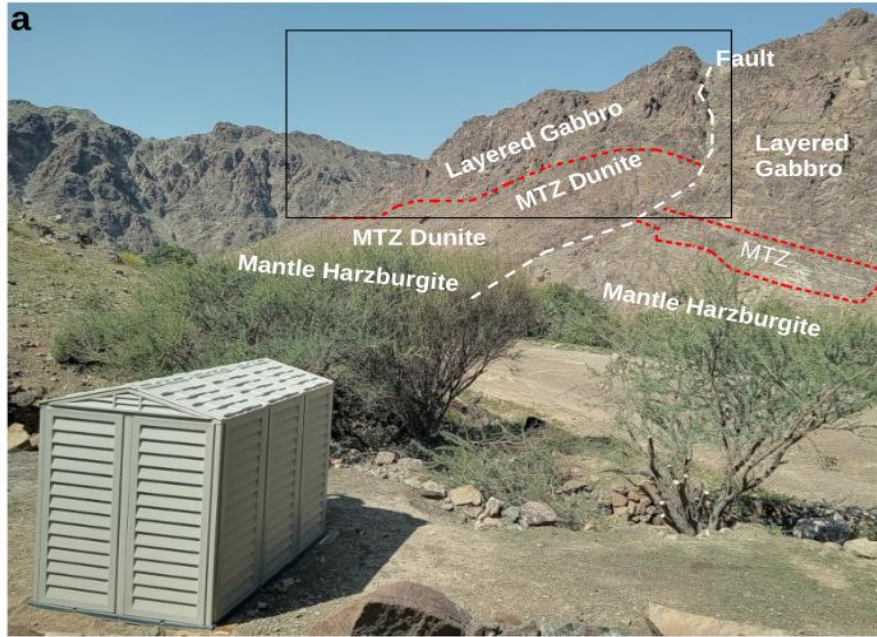

Ománi Ofiolitok kutatása:

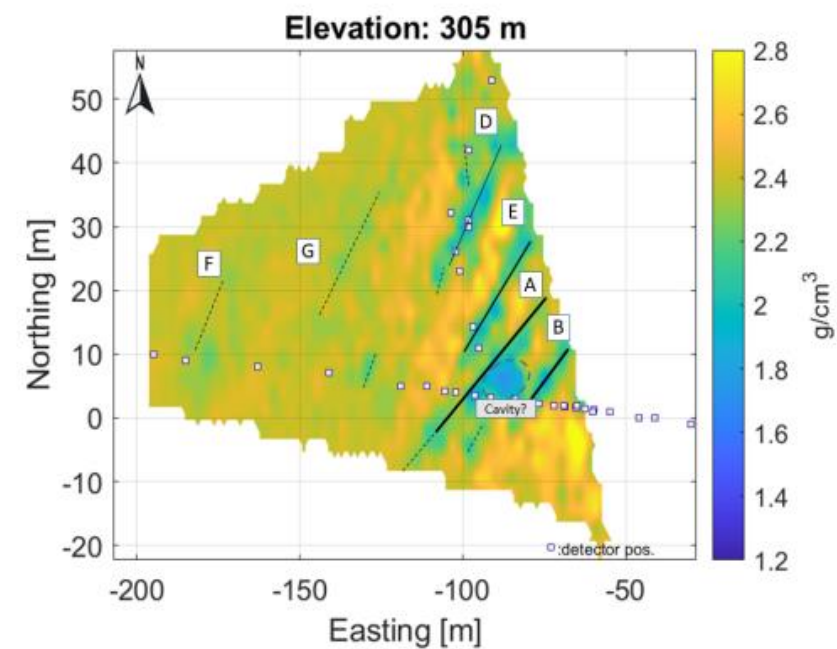
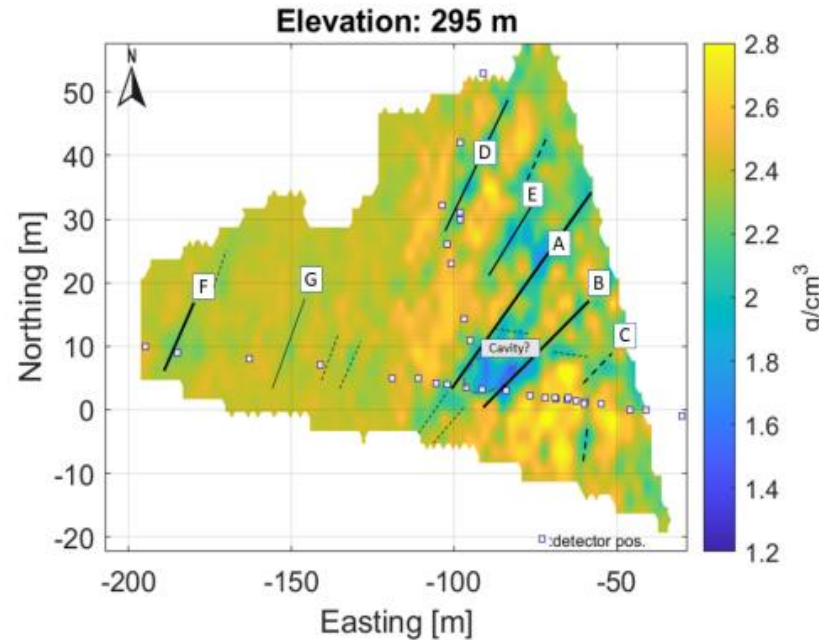
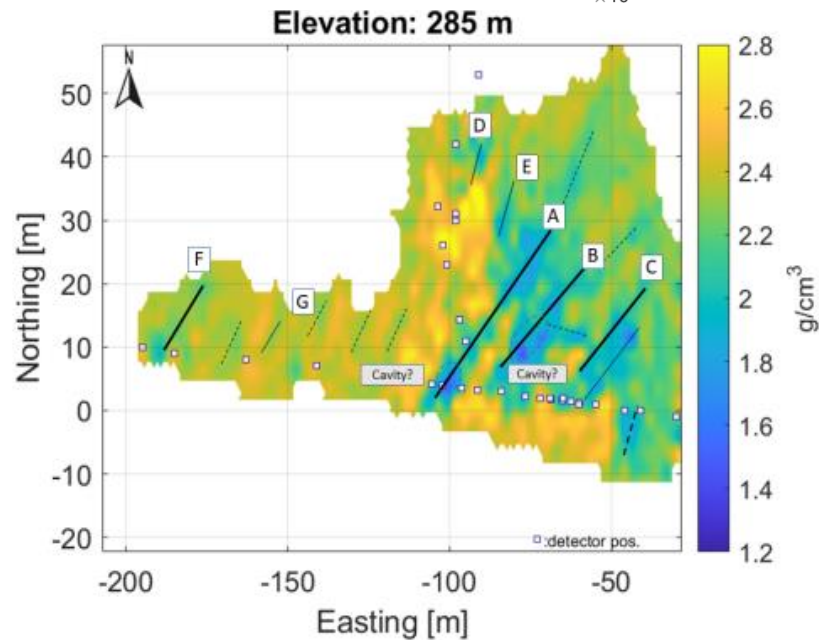
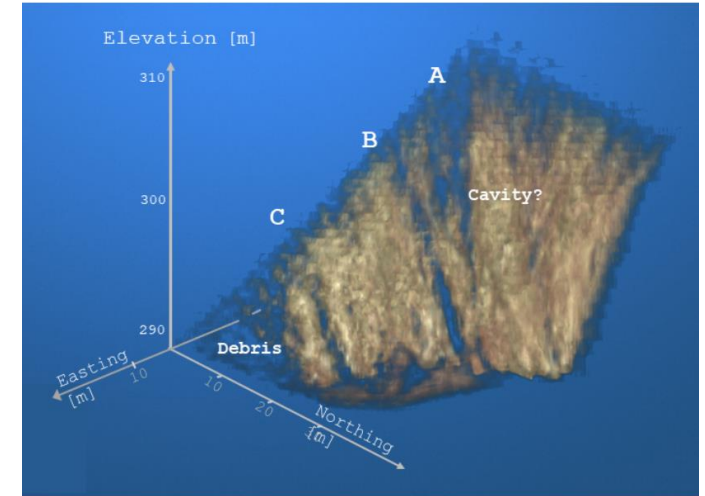
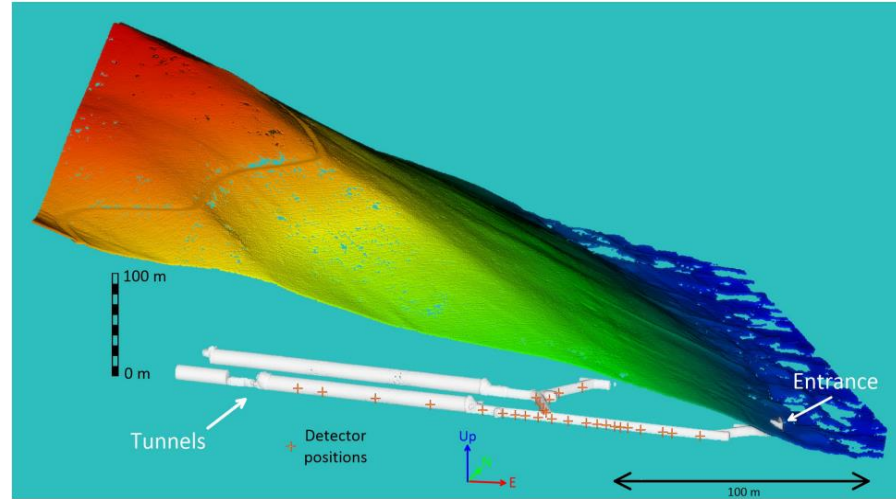
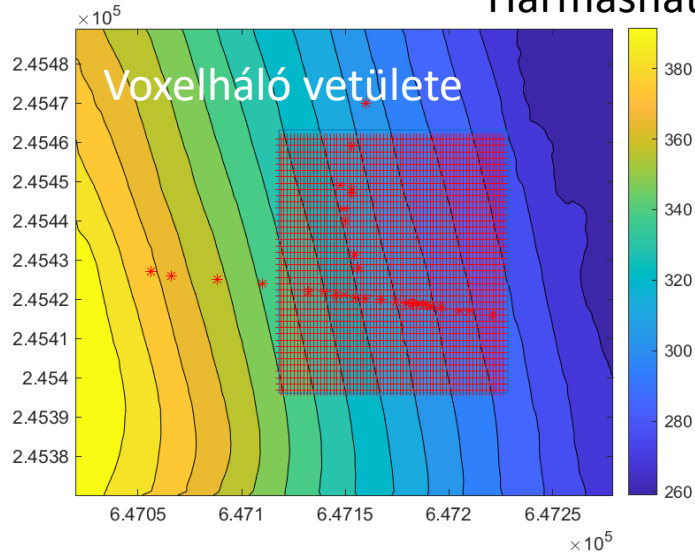

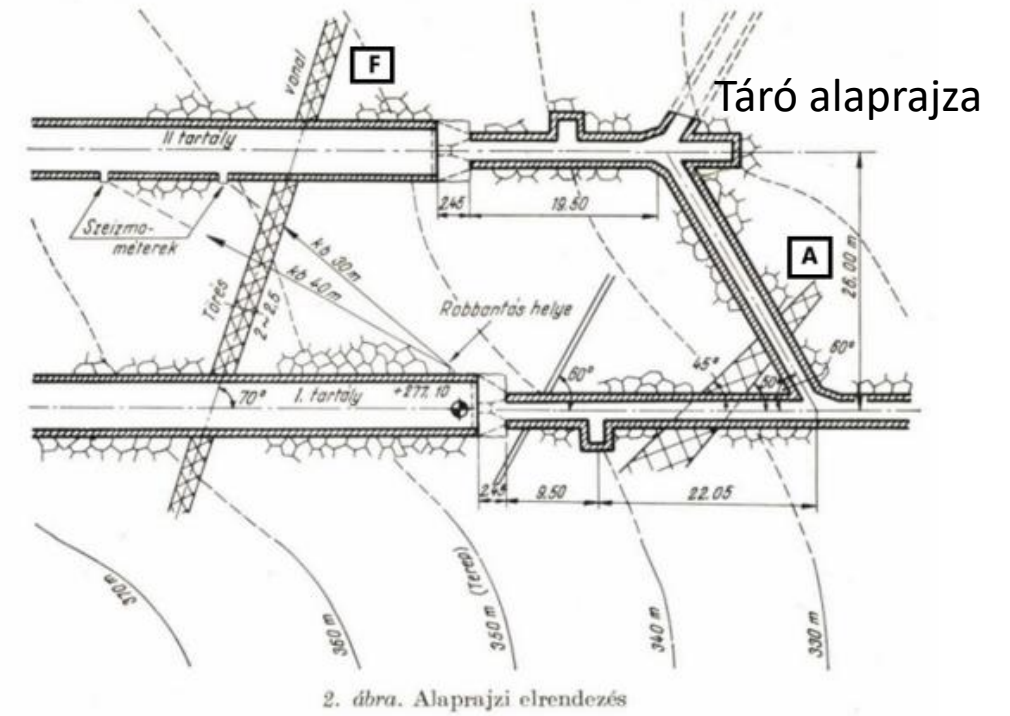
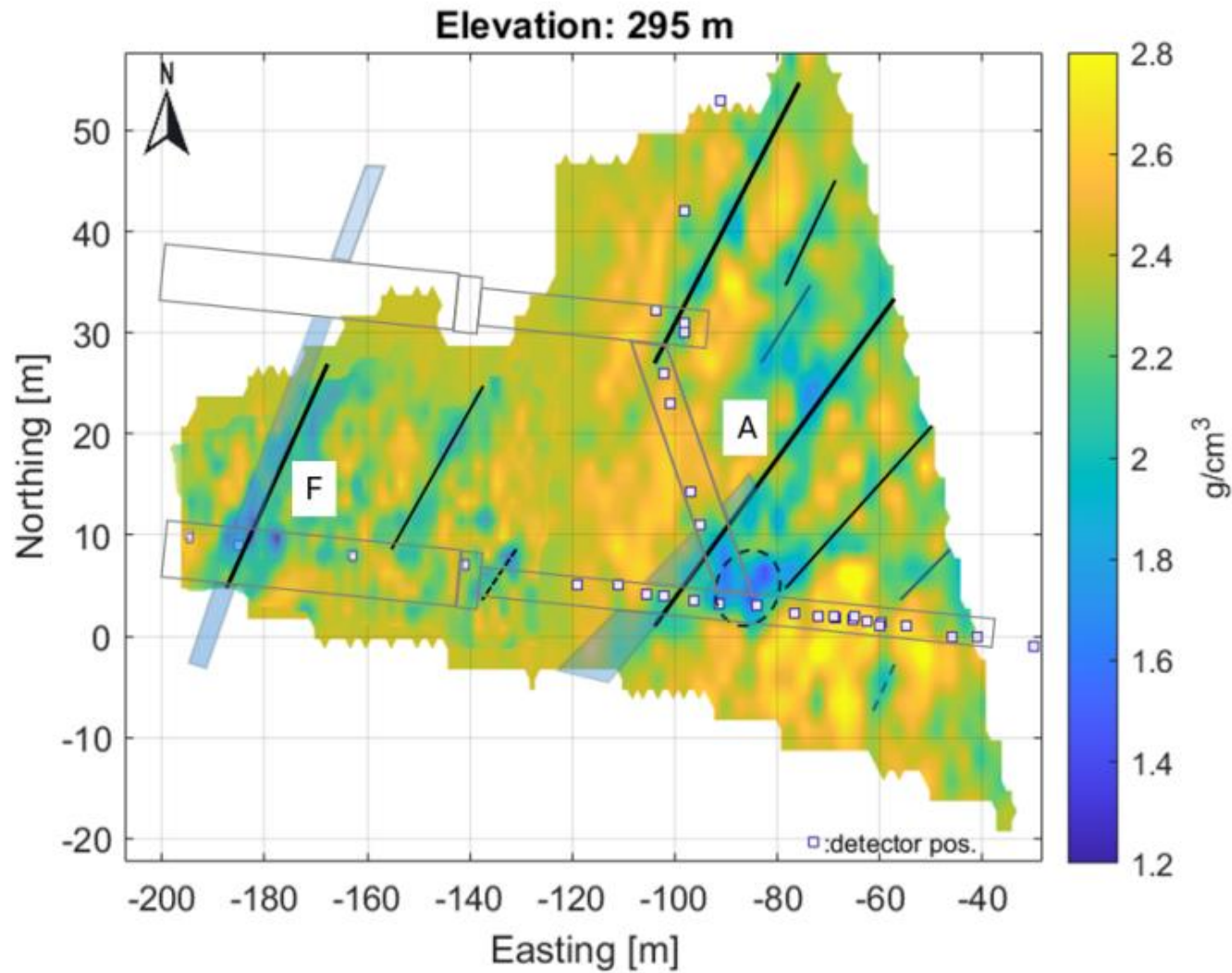
Ofiolit-szerkezete, genetikája és Mohorovicic felület környezete

Ománi Ofiolitok kutatása:

Háromashatár-hegy keleti oldalának müontomográfiai mérése a Királylaki-táróból

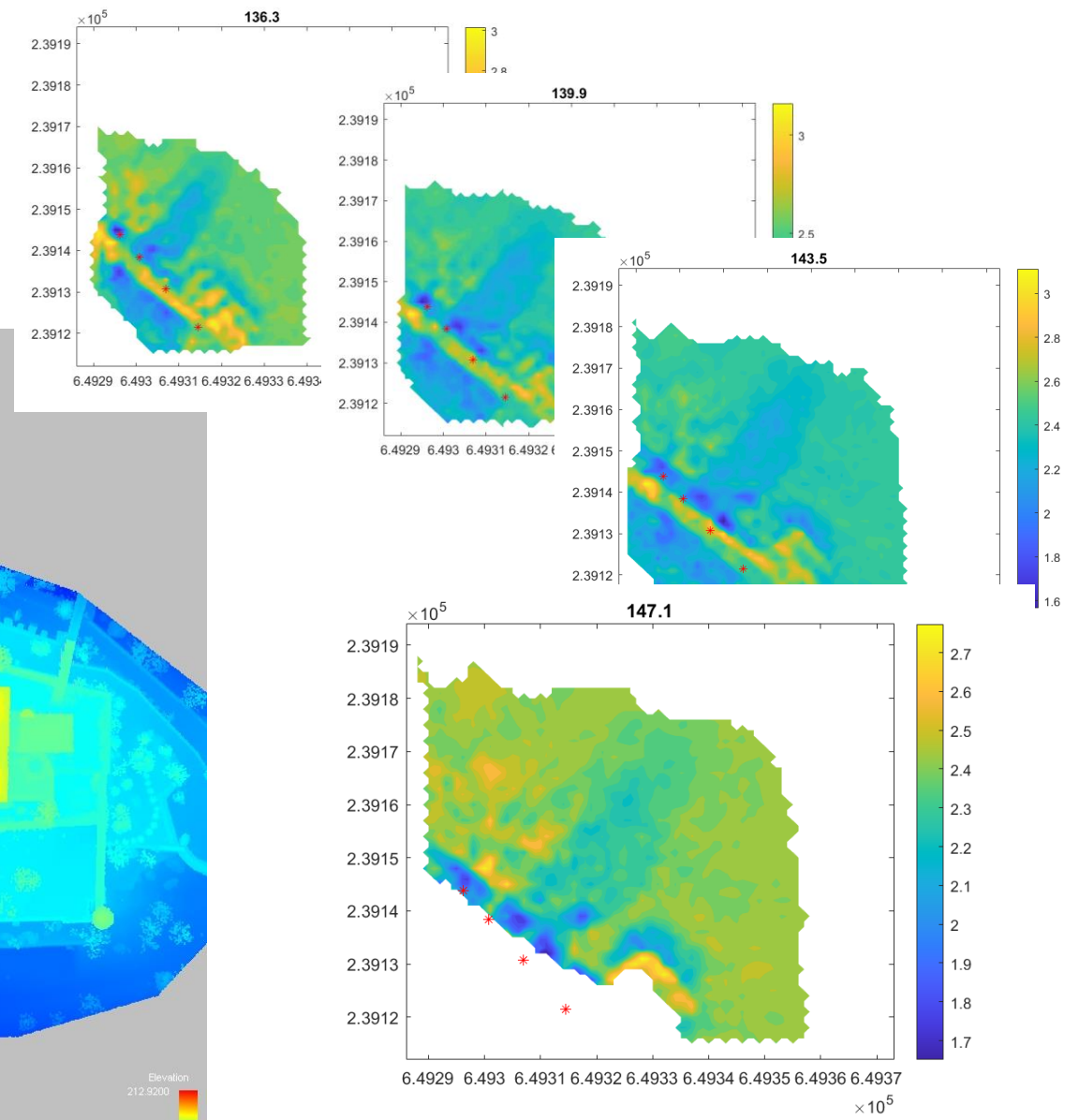
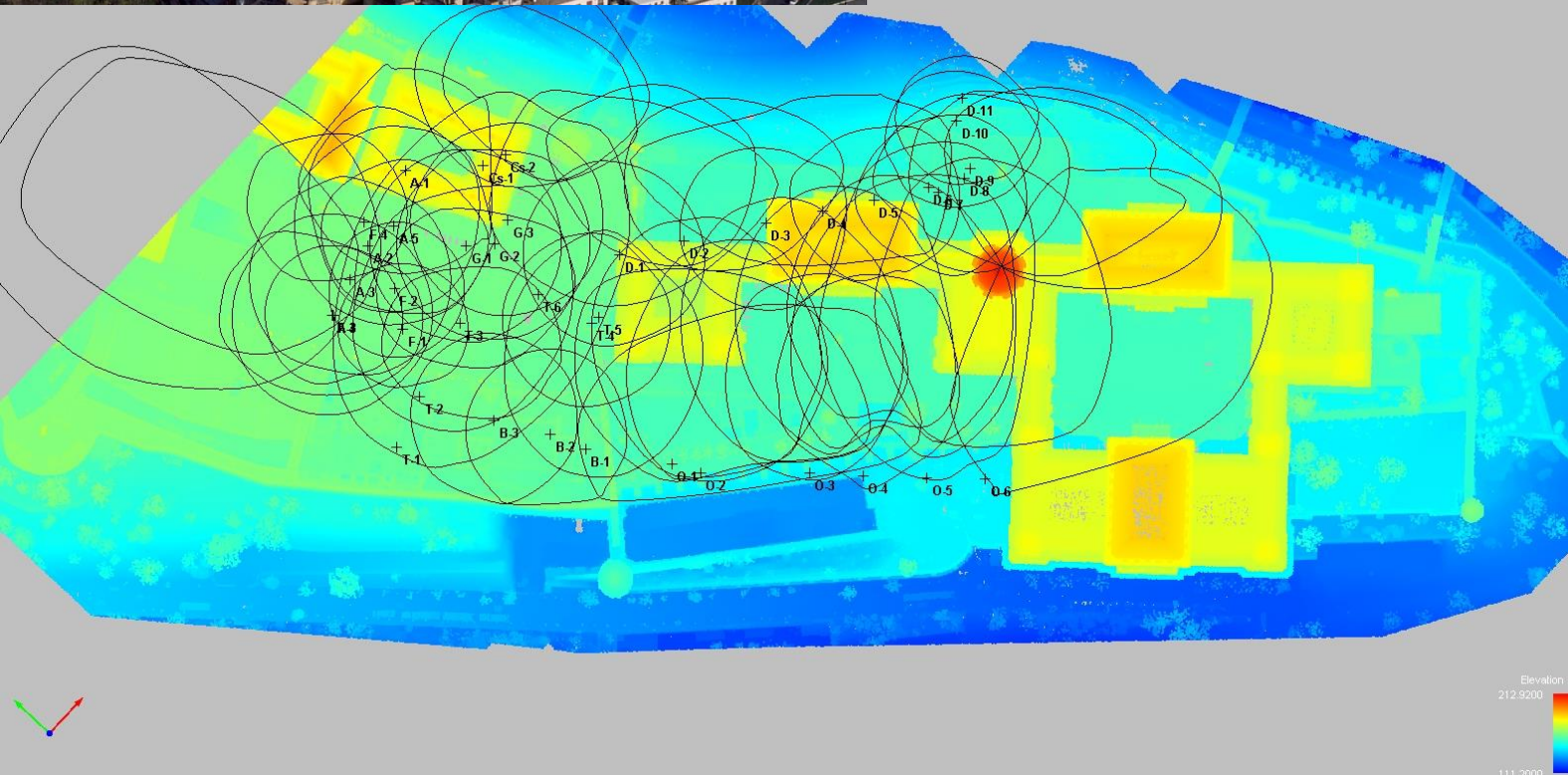

3D tomográfiai eredmények
Vizsgálata

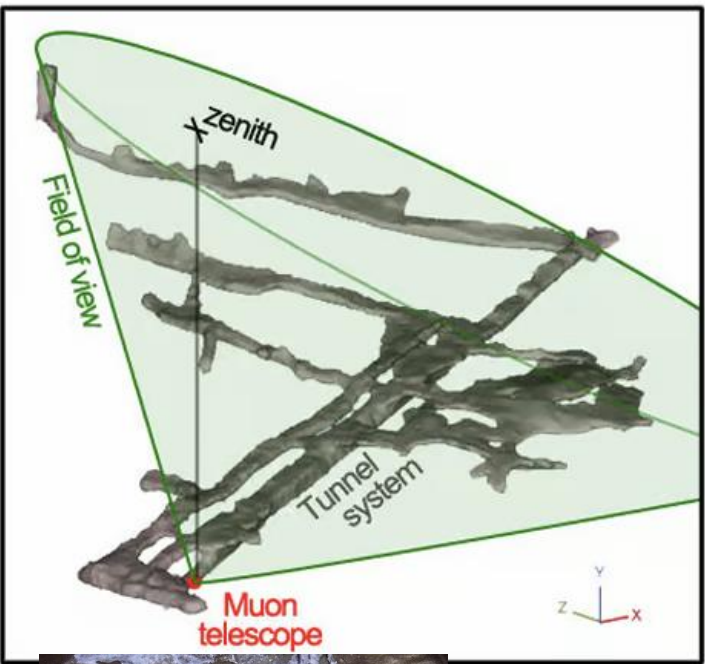
Kozmikus müonok a földtudományokban: Felszín alatti müográfiai mérések: Épített környezetben

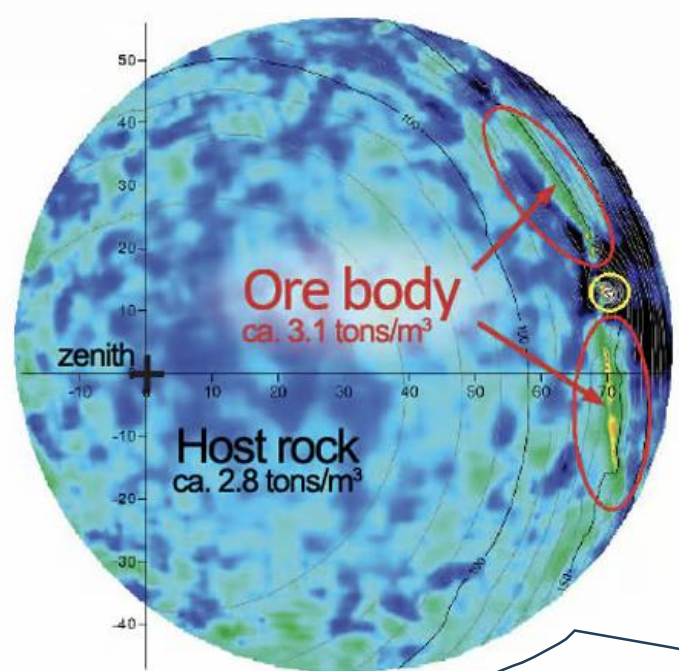
Budai-vár
Müográfia és
3D tomográfia

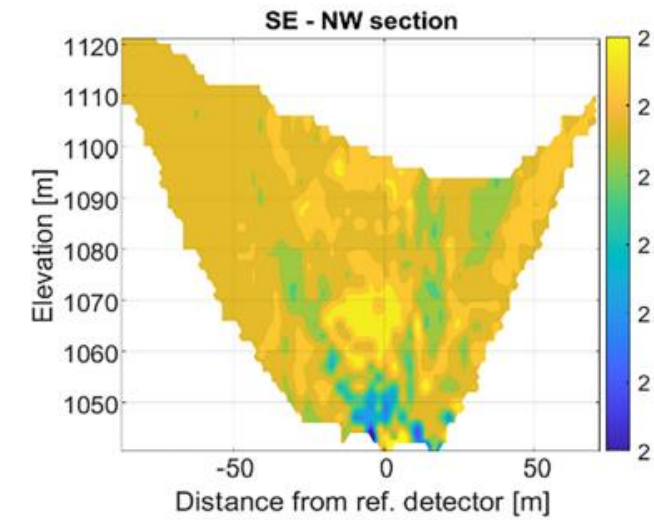
Kozmikus müonok a földtudományokban: Felszín alatti müográfiai mérések: Bányászati alkalmazások

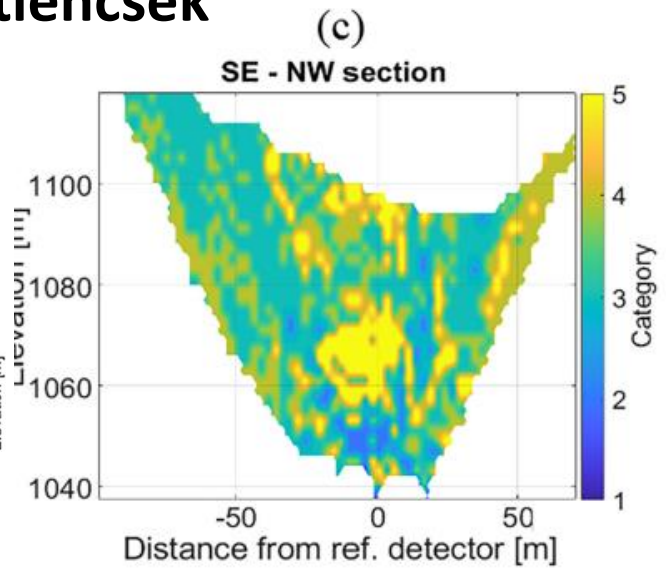
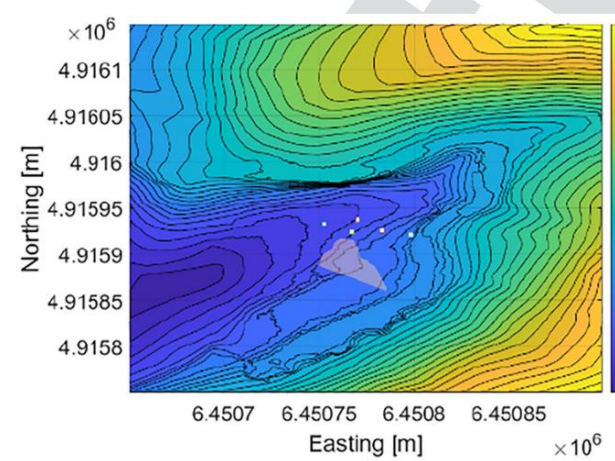
CRM
Critical Raw Material

Érckutatás
Türingia

Bauxitlencsék
Bosznia

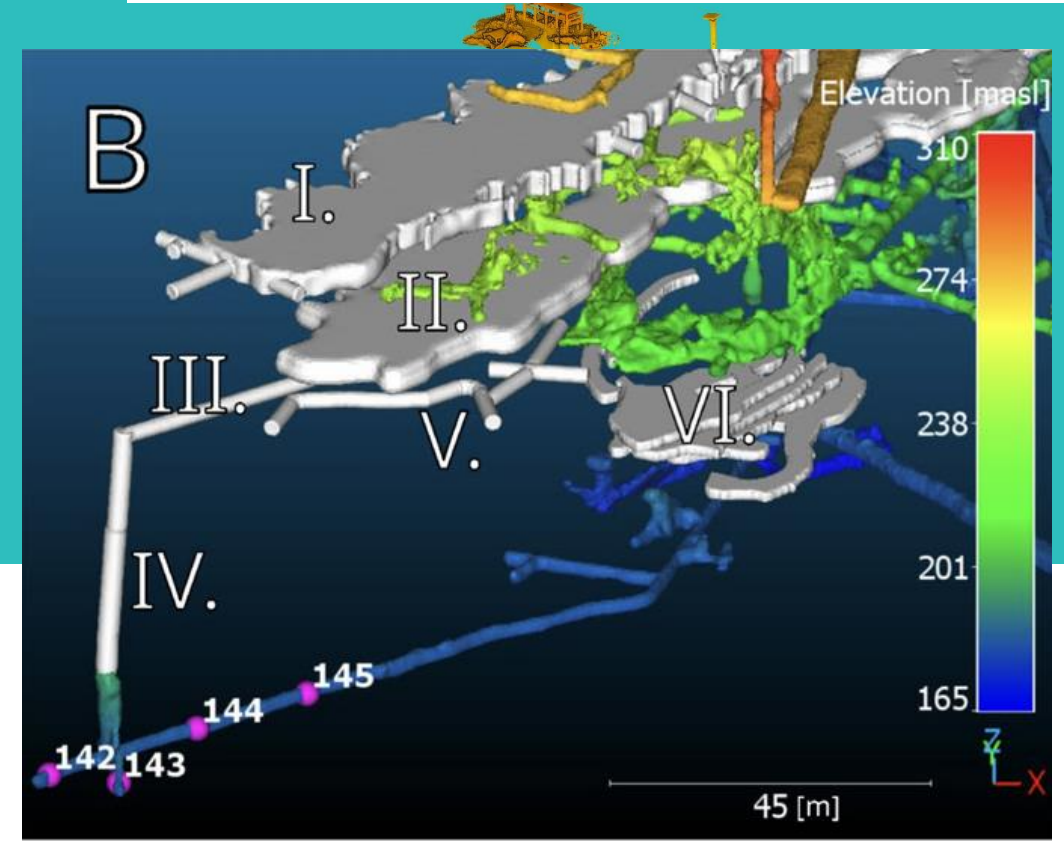
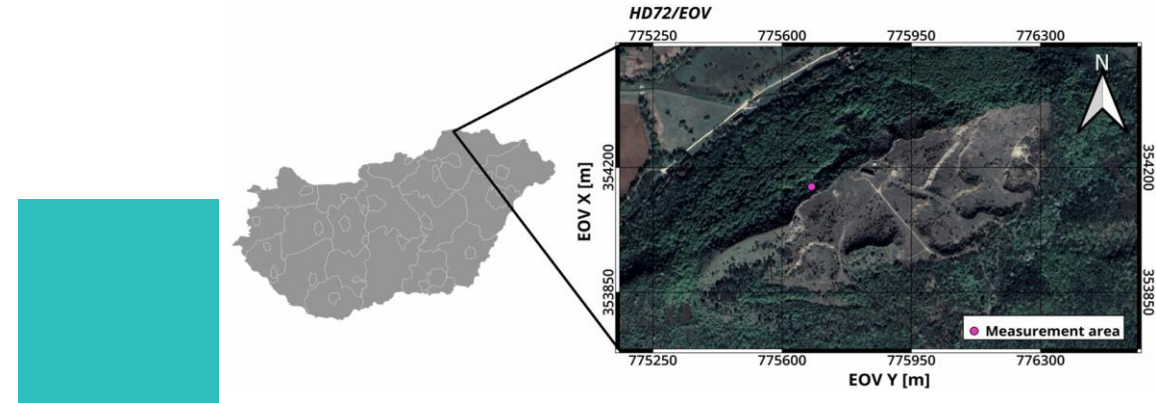
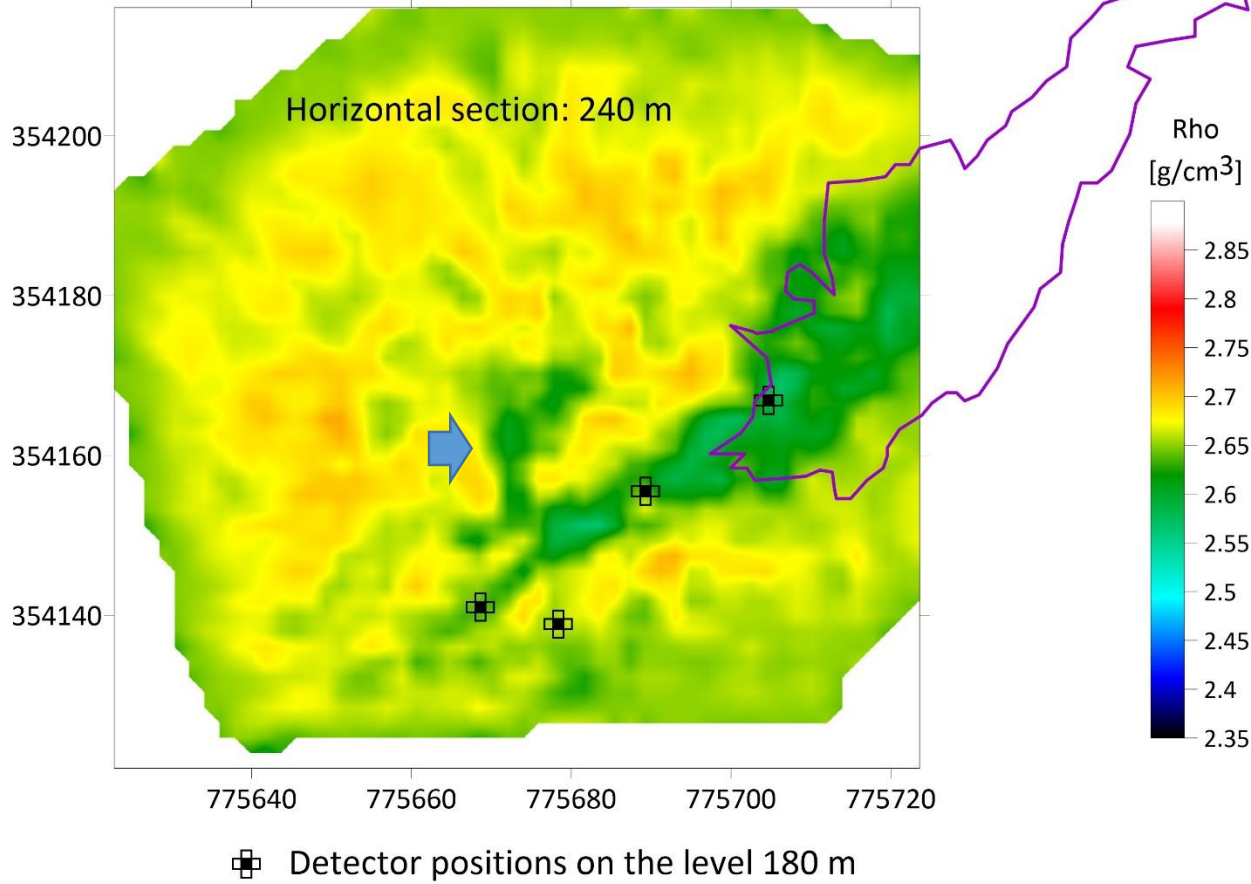

Kozmikus müonok a földtudományokban: Felszín alatti müográfiai mérések: Elhagyott bányajáratok és barlangok

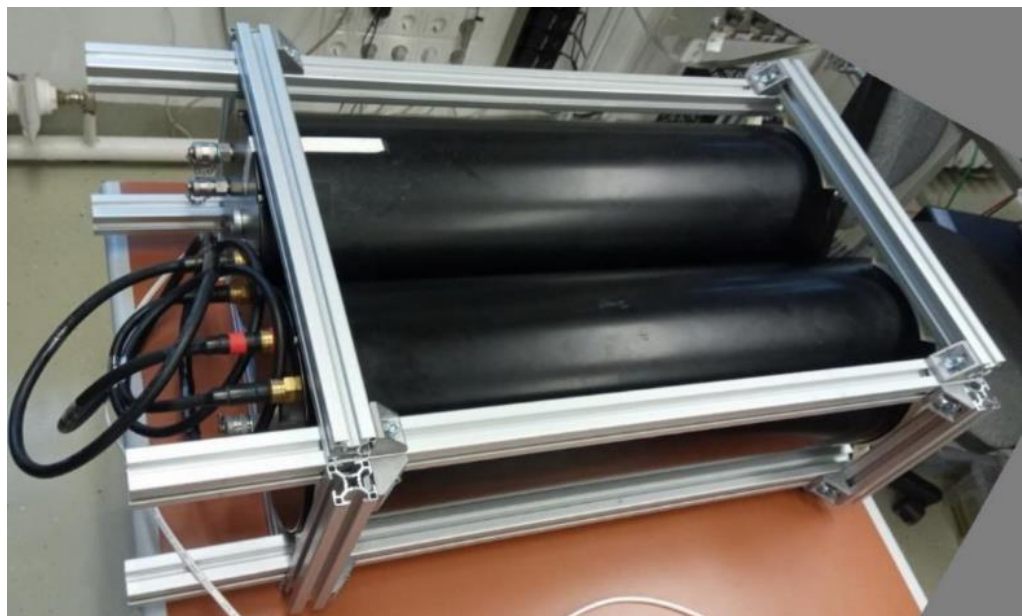
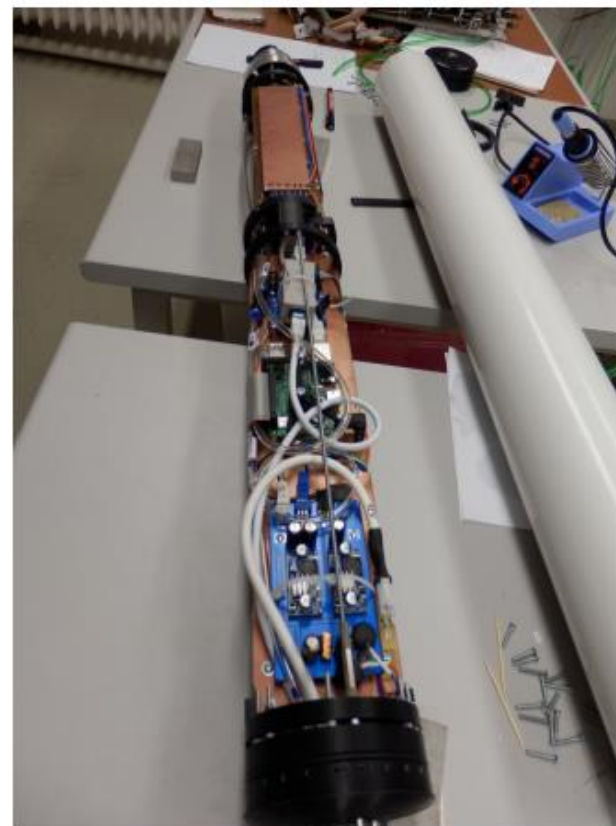
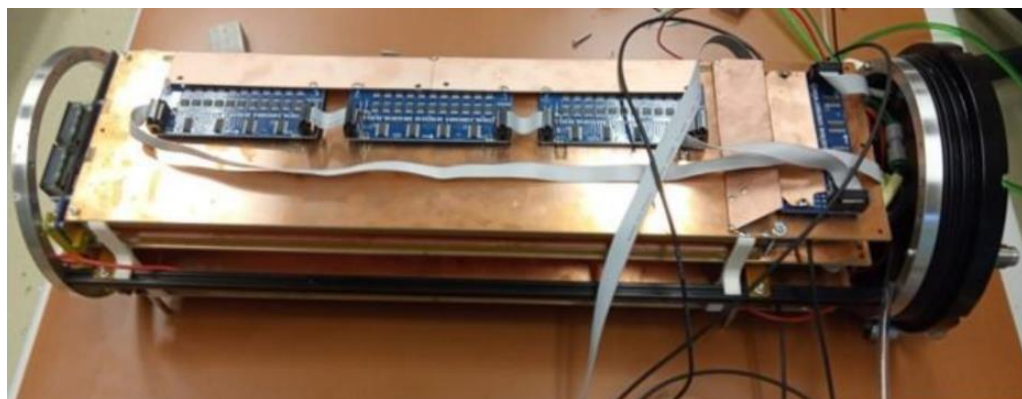
Esztramos-hegy (barlangok és elhagyott bányajáratok)

Surface elevation above the detectors: ~280 m

Horizontal section: 240 m

Kozmikus müonok a földtudományokban: Geofizikai célú detektorfejlesztések

Köszönöm a figyelmet!

